

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы

Министерство образования и науки Республики Казахстан
Национальная академия образования им. И. Алтынсарина

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДІҢ РЕСУРСТЫҚ ОРТАЛЫҒЫ ТУРАЛЫ ЕРЕЖЕ

ПОЛОЖЕНИЕ О РЕСУРСНОМ ЦЕНТРЕ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Астана
2016

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы Ғылыми кеңесімен баспаға ұсынылды (2016 жылғы 20 қыркүйек № 9 хаттамасы)

Рекомендовано к изданию Ученым советом Национальной академии образования им. И. Алтынсарина (протокол № 9 от 20 сентября 2016 года)

Инклюзивті білім берудің Ресурстық орталығы туралы ереже. – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2016. – 28 б.

Положение о Ресурсном центре инклюзивного образования. – Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2016. – 28 с.

Бұл даярланған жұмыста ресурстық орталықтар, ресурстық кабинеттер мен эксперименттік алаңдардың қызметін талдау нәтижелеріне негіздей отырып әзірленген инклюзивті білім берудің Ресурстық орталығы туралы ереженің жобасы ұсынылған.

Бұл материал облыстық (аудандық) әдістемелік кабинеттерінің басшылары мен әдіскерлеріне, білім беру жүйесі ұйымының басшыларына, мұғалімдерге арналған.

В данной разработке представлены результаты анализа деятельности действующих ресурсных центров, ресурсных кабинетов, экспериментальных площадок по развитию инклюзивного образования и проект разработанного положения о Ресурсном центре инклюзивного образования.

Данный материал адресован руководителям и методистам областных (районных) методических кабинетов, руководителям и учителям организаций системы образования.

© Ы. Алтынсарин атындағы
Ұлттық білім академиясы, 2016
© Национальная академия образования
им. И. Алтынсарина, 2016

Мазмұны

Кіріспе	4
1. Инклюзивті білім беру жағдайындағы ресурстық орталықтары қызметін талдау (барлық ресурстық орталықтар, соның ішінде инклюзивті білім беру ресурстық кабинеттер)	6
2. Ресурстық орталық қызметінің бағыттары мен ұйымдастыру ерекшеліктері	17
Қорытынды	21
Глоссарий	22
Қолданылған әдебиеттер тізімі	24
Инклюзивті білім берудің Ресурстық орталығы туралы ереже	26

Кіріспе

Инклюзивті білім беру әлемдік білім кеңістігінде білімге тең қолжетімділікті қамтамасыз етудің тиімді механизмі болып табылады. Адам құқықтары жөніндегі БҰҰ жоғары комиссарының басқармасы атап өткендей, инклюзивті білім беру мемлекет тарапынан адамның құқықтарын шектемей жалпы білім берумен қамтамасыз етудің оңтайлы тәсілі ретінде танылған [1].

Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2016 - 2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында сапалы білімге тең қолжетімділікті қамтамасыз етуде, ерекше білім беруге қажеттілігі бар балаларға инклюзивті ортада қолдау көрсету, мектепке дейінгі және орта білім саласындағы негізгі басымдылықтардың бірі ретінде анықталған [2].

Республиканың мектепке дейінгі және орта білім ұйымдары инклюзивті тәсілдің қажеттілігін терең түсіне отырып, қалаған нәтижеге ұдайы қол жеткізе алмаса да, елеулі қиындықтарды жеңе отырып, инклюзивті білім беруді енгізу және дамыту тәжірибесін жалғастырып келеді. Бүгінгі күні инклюзивті білім беруді жүзеге асыратын білім беру ұйымдарының мәртебесін анықтайтын және қызметін реттейтін, ерекше білім беруге қажеттілігі бар балаларды білім ұйымдарына жіберу тәртібін анықтайтын бірқатар нормативтік құжаттар бар. Сонымен қатар, кедергісіз орта құру және инклюзивті білім беру жағдайында білім беруді ұйымдастырудың нормативтік базасы бар. Дегенмен, дамытудың келесі кезеңінде – инклюзивті білім беруді жан-жақты енгізу және озық үлгіні мектеп тәжірибесіне тарату, жаңа міндеттерді шешуді талап етеді.

Қазіргі кезде инклюзивті білім беретін балабақшаларға, жалпы мектептерге, колледждерге ақпараттық-кеңестік және оқу-әдістемелік қолдау көрсету инклюзивті білім беруді дамытудың маңызды міндеттерінің бірі болып табылады. Инклюзивті және арнайы білім беру саласының мамандары, ерекше білім беруге қажеттілігі бар балаларды жалпы білім беру процесіне қосудың ерекшеліктерін ескере отырып, атап айтқанда, ұзақтығын, жүйелілігін, сабақтастығын, нәтижені бағалаудың қиындығын және т.б. процесті қолдаудың келесі тәсілдерін бөліп көрсетеді:

– білім ұйымының мұғалімдерінің байланыста жұмыс жасауы үшін, тәжірибелі ұжымдастарының іс-тәжірибесін бөлісуге мүмкіндік беретін, сұрақтарына нақты жауап ала алатын, өзінің жұмыс тәжірибесінде қателіктер мен қиындықтарды болдырмау мақсатында бірыңғай кеңістік құру қажет. Мұғалімдердің, сонымен қатар білім ұйымының әртүрлі сала мамандарының байланыста жұмыс жасауы үшін бірыңғай кеңістік құруда ресурстық орталықтар негізгі рөл атқаруы тиіс. Инклюзивті білім берудің ресурстық орталықтары инклюзивті білім берудің біртұтас жүйесінің аясында шешілетін міндеттердің шеңберін кеңейтеді (2011 ж.) [3];

– инклюзивті білім беруді жүзеге асыруда әртүрлі деңгейдегі ресурстық орталықтар жүйесін құру, арнайы (коррекциялық) білім беру ұйымдарының қорын, басқа да мемлекеттік және қоғамдық ұйымдардың мүмкіндіктерін пайдалану (2012 ж.) [4];

– қолда бар ресурстар мен оларды жергілікті жердегі бастамаларға

сәйкес, инклюзивті білім беруге қолдау көрсетуге пайдалану мақсатында жергілікті жердегі мәселенің ауқымын көрсететін жағдаятты талдау (2012 ж.) [5];

– жергілікті моделі, инклюзивті білім беру бойынша облыстық Үйлестіруші кеңес және инклюзивті білім тәжірибесін жалпы білім жүйесіне енгізуге ықпал ететін облыстық ресурстық орталықтар болып табылатын әртүрлі құрылымдардың байланысы (2015 ж.) [6].

Әртүрлі білім құрылымдарының, соның ішінде жалпы білім беру мектептерімен байланысы, инклюзивті білім беруді жан-жақты енгізудің қажетті шарты болып табылады. Жақын арада жүргізілген ресейлік мамандардың зерттеулері бойынша, білім ұйымдарының желілік байланысының әр түрлі моделдері бар. Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, ресурстық орталығы бар үйлестіруші желілік модельде, ресурстар таратылып қана қоймай, желінің жұмысын үйлестіріп отыру арқылы оның қызметін басқарып отырады [7].

«Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беруді дамытудың тұжырымдамалық тәсілдері» жүзеге асыру мен одан күтілетін нәтижелерінде, арнайы білім беру ұйымдарының, мемлекеттік және қоғамдық ұйымдардың мүмкіндіктерін пайдалана отырып ресурстық орталықтар құру, инклюзивті білім беруді дамыту шарттарының бірі ретінде атап көрсетілген [8]. Дегенмен, тәжірибе көрсеткендей, инклюзивті білім берудің ресурстық орталықтарын ерекше білім беруге қажеттіліктері бар балаларды қамтып отырған жалпы білім беру ұйымдарының жанынан ашу тиімді екені байқалды.

Сондықтан, инклюзивті білім беруді жүзеге асыратын жалпы білім беру ұйымдарының ақпараттық-кеңестік, ғылыми-әдістемелік, оқу-әдістемелік, ресурстық-ұйымдастырушылық, материалдық-техникалық қолдауға деген қажеттіліктері республиканың өңірлерінде ресурстық орталықтардың құрылуы керектігін көрсетеді.

Инклюзивті білім беру саласындағы озық тәжірибені тарату мақсатында, республика көлеміндегі ресурстық орталықтардың, инклюзивті білім беру кабинеттерінің және эксперименттік алаңдардың жұмыстары зерттеліп, талдау жасалды. Астана және Алматы қалаларының және облыстық білім басқармаларының қолдауымен жүргізілген зерттеу нәтижелерінің негізінде инклюзивті білім берудің ресурстық орталығы туралы ереже әзірленді.

1 Инклюзивті білім беру жағдайындағы ресурстық орталықтары қызметін талдау (барлық ресурстық орталықтар, соның ішінде инклюзивті білім беру ресурстық кабинеттер)

Білім беру ұйымдарына инклюзивті білім беруді енгізу, мемлекеттік білім беру саясатының басты басымдылықтарының бірі, сондықтан инклюзивті білім беруді тәжірибе жүзінде іске асыруға қатысты әр сұрақтың кешенді зерттелуі талап етіледі.

Қазақстанда біраз жылдан бері инклюзивті білім беруді жүзеге асырып келе жатқан мектепке дейінгі және жалпы білім беру ұйымдары бар. Жыл сайын инклюзивті білім беруге жағдай жасалған мектептердің саны артып келеді [9].

Соңғы жылдары әзірленген құқықтық нормативтер, қоғамда жүргізілген белсенді ағарту жұмыстары, дамыған елдердің тәжірибесін зерделеу мен сынақтан өткізу, инклюзивті білім берудің қазақстандық тәжірибесінің дамуына жан-жақты ықпал етті. Дегенмен, ескеретін жағдай, басқа жаңашылдықтар сияқты, инклюзивті білім беру тәжірибесін кеңінен тарату қарқынды ғылыми-әдістемелік, кадрлық және материалдық-техникалық қолдауды қажет етеді. Инклюзивті білім берудің қазақстандық тәжірибесінде ғылыми-әдістемелік, ақпараттық-кеңестік және оқыту-ұйымдастыру жұмыстарын жүргізудің кең тараған түрлеріне ресурстық орталықтар, ресурстық кабинеттер және инклюзивті білім берудің эксперименттік алаңдардың жұмысы жатады.

Инклюзивті білім беру ресурстық орталықтары мен ресурстық кабинеттері туралы жалпы мәлімет

Инклюзивті білім беру ресурстық орталықтарының, сонымен бірге ресурстық кабинеттерінің және эксперименттік алаңдарының жұмысын зерделеп және сараптау мақсатында Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА аймақтарға барып, атап айтқанда Қарағанды және Ақмола облыстарына шығу арқылы мониторингтік зерттеу жүргізді. Мониторингтік зерттеуге 14 облыстың және Астана мен Алматы қалаларының білім басқармалары қатысты. Қарағанды қаласының №27 және Көкшетау қаласының №19 жалпы білім беретін орта мектеп базаларындағы инклюзивті білім берудің ресурстық орталықтарында әңгіме-сұхбат жүргізілді және мектеп әкімшілігінің, пән мұғалімдерінің, арнайы білім беру педагогтарының қатысуымен фокус-топтарда талдау жасалды.

Білім басқармаларының 2016 жылдың 1 қазанында берген мониторингтік зерттеу мәліметтері бойынша республиканың 8 облысында және Астана мен Алматы қалаларында инклюзивті білім беруге жағдай жасап отырған 6 ресурстық орталық, 5 ресурстық кабинет және 10 эксперименттік алаңы қызмет жасайды. Басқа аймақтарда, атап айтқанда, Алматы, Атырау, Жамбыл, Маңғыстау, Солтүстік Қазақстан және Оңтүстік Қазақстан облыстарында жұмыс жасайтын ресурстық орталық, ресурстық кабинет және эксперименттік алаңдарының жоқ екені анықталды. Республика бойынша облыстардағы және қалалардағы инклюзивті білім беру ресурстық орталықтарының, ресурстық

кабинеттер мен эксперименттік алаңдарының жалпы мәліметтері 1-3 кестелерде көрсетілген:

1-кесте – Республика бойынша облыстардағы және қалалардағы инклюзивті білім беру ресурстық орталықтары жайлы мәлімет

№	Қалалар мен облыстар	Саны	облыс, қала, аудан.	Құрылған жылы	Орналасқан базасы
1	Алматы	1	қалалық	2016	«№10 орта мектебі» КММ
2	Ақмола	1	обл.	2014	«№19 орта мектебі» КММ
3	Ақтөбе	1	обл.	2005	«№7 арнайы (түзету) мектебі» КММ
4	Батыс Қазақстан	2	обл.	2015	1) «Облыстық ПМПК» КММ 2) Интеллектуалдық дамуы бұзылған балаларға арналған №7 арнайы (түзету) мектеп-интернаты
5	Қарағанды	1	обл.	2013	№27 жалпы білім беретін орта мектебі
	Барлығы	6			

2-кесте – Республика бойынша облыстардағы және қалалардағы инклюзивті білім беру ресурстық кабинеттері жайлы мәлімет

№	Қалалар мен облыстар	Саны	Құрылған жылы	Орналасқан базасы
1	Алматы	4	2016	<ul style="list-style-type: none"> ▪ «Интеллектуалдық дамуы бұзылған балаларға арналған №7 арнайы (түзету) мектеп-интернаты» КММ ▪ «№10 орта мектебі» КММ ▪ № 9 балабақша ▪ № 178 балабақша
2	Шығыс Қазақстан	1	2015	Шығыс Қазақстан облысының білім басқармасы «Шығыс» Өңірлік орталығы» КММ
	Барлығы	5		

3-кесте – Республика бойынша облыстардағы және қалалардағы инклюзивті білім беру эксперименттік алаңдары жайлы мәлімет

№	Қалалар мен облыстар	Саны	Эксперименттің басталуы	Эксперименттің аяқталуы	Орналасқан базасы
1	Астана	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 2014 ▪ 2015 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 2017 ▪ 2018 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ №23 орта мектебі ▪ №71 мектеп-гимназия
2	Алматы	2	2016	ұзақ мерзімді	<ul style="list-style-type: none"> ▪ «№10 Орта мектеп» КММ ▪ №9 балабақша
3	Қарағанды	1	2013	2019	№27 жалпы білім беретін орта мектебі
4	Қостанай	1	2016	2018	«Банновка орта мектебі» КММ Федоровка аудан әкімшілігінің білім бөлімі
5	Қызылорда	1	2014	ұзақ мерзімді	№264 мектеп - лицей
6	Павлодар	3	2016	2021	Аксу қ. <ul style="list-style-type: none"> ▪ №7 орта мектеп ▪ Орта мектеп Парамоновка с. ▪ Ю. Гагарин ат. орта мектеп
	Барлығы	10			

Инклюзивті білім беру ресурстық орталықтарының жұмысына талдау

Инклюзивті білім беру ресурстық орталықтарының жұмысын зерделеу және талдау барысында, ресурстық орталықтарды ашуға білім саласындағы басқармалардың және тиісті органдардың бұйрығы негіз болғаны анықталды. Атап айтқанда, мысалы, Алматы қаласында және Ақмола облысында, Ақтөбе, Қарағанды облыстарында – Білім басқармасының бұйрығы, Батыс Қазақстан облысында – Білім басқармасы өкілдерінің қатысуымен өткен дөңгелек үстелдің хаттамалық шешімінің негізінде берілген білім ұйымы басшысының бұйрығы негіз болған. Инклюзивті білім беру ресурстық орталықтары базасында тиісті жағдай жасалған және инклюзивті білім беруді жүзеге асыруға қажетті ресурстары кадрлық, материалдық- техникалық, ақпараттық және кітапхана қоры бар, оқу-әдістемелік және басқалары бар білім ұйымдарында

ашылған. 6 ресурстық орталықтың 3 орталығы жалпы мектеп базасында ашылған, 2 –арнайы мектепте, 1– облыстық ПМПК-да.

Сонымен қатар, мониторинг жүргізу барысында инклюзивті білім беруге қолдау жасап отырған ресурстық орталықтардың жұмысының тиімділігі сараланды. Мониторингке қатысушылар (ресурстық орталықтар) «Инклюзивті білім берудің ресурстық орталығы ретінде қай аймақта, қандай мекемелерге, аудандарға, өңірлерге көмек көрсетіп келесіздер?» деген сұраққа төмендегідей жауап берген:

4-кесте – Инклюзивті білім берудің ресурстық орталығы ретінде көмек көрсетуі жайлы мәлімет

№	Базасында ресурстық орталықтары бар білім ұйымдары	Жауаптары
1	Алматы қаласы «№10 орта мектебі» КММ	Алматы қаласының білім ұйымдарына
2	Көкшетау қаласы (Ақмола обл.) «№19 орта мектебі» КММ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ақмола облысының 19 ауданында тірек мектептері анықталған (серіктес мектептер), балабақшалар және инклюзивті білім беруді дамытушы ТЖКБ ұйымдары; ▪ Солтүстік Қазақстан облысынан 2 серіктес мектеп, Қостанай және Павлодар облыстары.
3	«№7 арнайы (түзету) мектеп» КММ (Ақтөбе обл.)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Атырау, Орал және басқа облыс пен қала көлеміндегі білім ұйымдарына, ▪ К. Жұбанов атындағы АқТӨМУ
4	1) «Облыстық ПМПК»КММ 2) интеллектуалдық бұзылыстары бар балаларға арналған облыстық арнайы түзету мектеп-интернаты (Батыс Қазақстан обл.)	Батыс Қазақстан облысының және Орал қаласының білім беру ұйымдарына
5	Қарағанды қаласы (Қарағанды обл.) №27 жалпы білім беретін орта мектебі	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Қарағанды облысының 20 тағылым алаңы Шығыс Қазақстан, Павлодар, Солтүстік Қазақстан облыстары (Петропавловск), ▪ Ақмола облысы, Көкшетау қ., № 19 ОМ ▪ Астана қаласы № 65 ОМ

Жалпы орта мектеп базасында ашылған инклюзивті білім берудің ресурстық орталықтары білім ұйымдарына, соның ішінде аймақтардағы жалпы орта білім ұйымдарына бағытталған мақсатты қолдау көрсетіп отыр. Мысалы, Қарағанды қаласындағы №27 орта мектебінің инклюзивті білім беруді енгізу тәжірибесі республика көлемінде таратылып келеді [9, 168 б.]. Қазіргі таңда Қарағанды қаласындағы №27 орта мектебінің ресурстық орталығы Қарағанды облысындағы 20 тағылым алаңымен, ШҚО, Павлодар, Солтүстік Қазақстан облыстарымен, сонымен қатар Көкшетау қаласындағы «№19 орта мектеп» КММ, Астана қаласының №65 орта мектебімен байланыста жұмыс жасайды.

Сонымен бірге, жүргізілген сараптау нәтижелері бойынша инклюзивті білім беру ресурстық орталықтарының жұмыс бағыттары анықталды (Кесте 4).

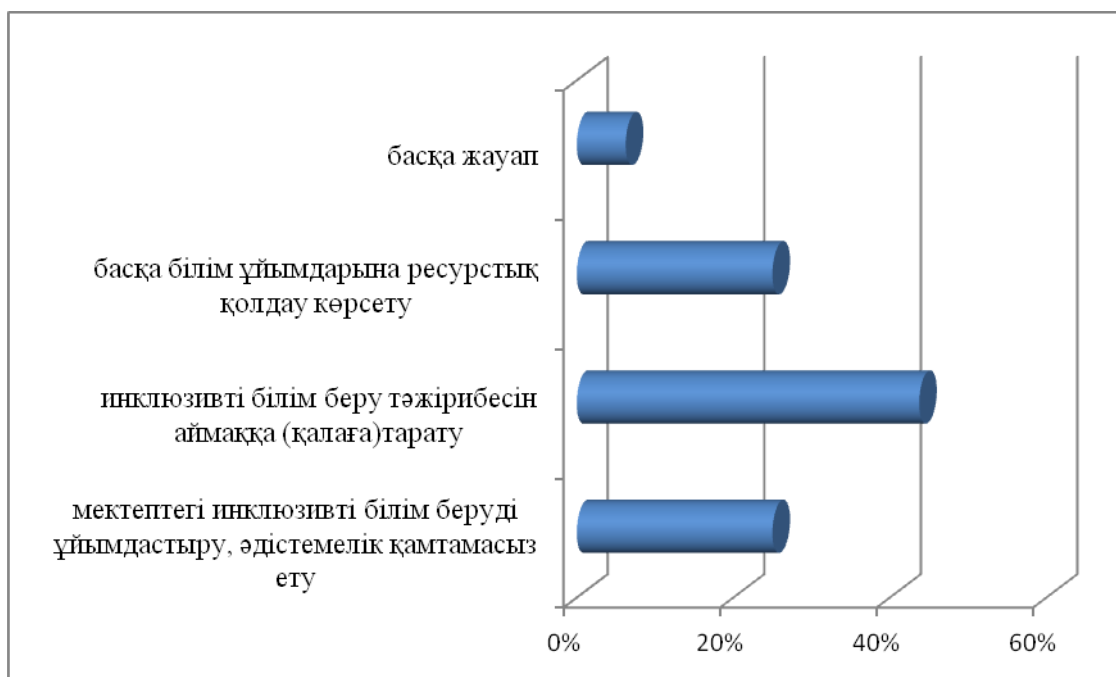
5-кесте – Ресурстық орталықтардың негізгі жұмыс бағыттары

№	Базасында ресурс орталықтары бар білім ұйымдары	Негізгі жұмыс бағыттары
1	Алматы қаласы «№10 орта мектебі» КММ	Кеңес беру және әдістемелік көмек көрсету
2	Көкшетау қаласы (Ақмола обл.) «№19 орта мектебі» КММ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ерекше қажеттіліктері бар балаларды әлеуметтік бейімдеу моделін әзірлеу; ▪ Жағымды білім беру ортасын қалыптастыруға қолдау көрсетуге бағытталған ғылыми-әдістемелік модель әзірлеу ; ▪ құзыреттілік бағытындағы, тұлғаға бағытталған әдістемелер мен технологияларды білім беру процесіне енгізу; ▪ ақпараттық, материалдық-техникалық және интеллектуалдық ресурстарға ұжымдық қолжетімділікті қамтамасыз ету (Ақмола облысы бойынша)
3	«№7 арнайы (түзету) мектебі» КММ (Ақтөбе обл.)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ кеңестік-оқытушылық; ▪ әдістемелік.
4	1) «Облыстық ПМПК» КММ 2) интеллектуалды бұзылыстары бар балаларға арналған облыстық арнайы түзету мектеп-интернаты (Батыс Қазақстан обл.)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ коррекциялық көмек; ▪ кеңес беру.
5	Қарағанды қаласы №27 жалпы білім беретін орта мектебі	<ul style="list-style-type: none"> ▪ №27 жалпы білім беретін орта мектепте кіріктірілген (инклюзивті) білім беруді дамытуды ғылыми-әдістемелік қолдау; ▪ №27 жалпы білім беретін орта мектепте кіріктірілген (инклюзивті) білім беруді ұйымдастыруға жағдай жасау шарттарын әзірлеу; ▪ Психологиялық-педагогикалық тиімді технологияларды әзірлеу және сынақтан өткізу, кіріктірілген (инклюзивті) білім беруде қолдау көрсету; ▪ №27 жалпы білім беретін орта мектепте оқитын және тәрбиеленіп жатқан білім беруде ерекше қажеттілігі бар балалардың ата-аналарын психологиялық – педагогикалық қолдау бағдарламасын әзірлеу және енгізу; ▪ кіріктірілген (инклюзивті) білім беру саласындағы озық тәжірибе мен тиімді технологияларды іске асыру; ▪ даму мүмкіндігі шектеулі тұлғаларға оң көзқарас қалыптастыруға бағытталған бағдарламаларды әзірлеу және енгізу, сонымен қатар бұқаралық ақпарат құралдарын тарту арқылы.

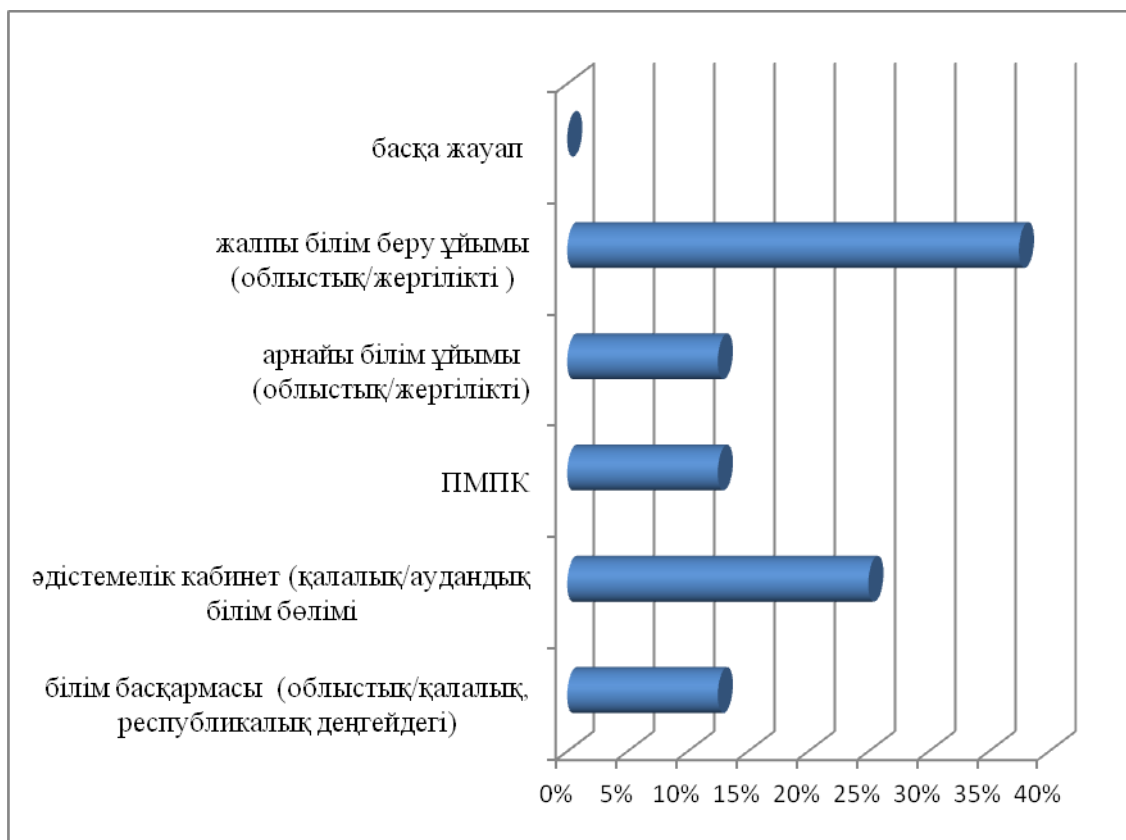
Сонымен бірге, мониторингке қатысқан мектеп-ресурс орталықтары, тәжірибеде ресурстық орталықтардың жұмысының келесі бағыттары сәтті жүзеге асырылып келе жатқанын айтқан:

- талдау, қорытындылау, инклюзивті практиканы енгізу барысында практикалық және әдістемелік іс-тәжірибені тарату;
- инклюзивті білім беру тәжірибесін тарату;
- инклюзивті білім беруді жүзеге асыратын облыс мектептерімен арадағы желілік байланысты қолдау;
- оқыту семинарлары;
- мектеп ортасын бейімдеу тұрғысындағы бірлескен ұсынымдар әзірлеу;
- оқыту және білім берудегі жаңа тәсілдерді қолдана отырып, инклюзивті білім беру жағдайындағы оқу процесін ұйымдастыруға қолданылатын материалдарды жүйелеу;
- қоғамдағы толеранттылық бағдарламасын жүзеге асыру;

Инклюзивті білім беру ресурстық орталықтарын ашудағы негізгі мәселелерді зерттеу және талдау келесі жағдайды көрсетті (сурет 1,2):

1- сурет – Инклюзивті білім беру ресурстық орталықтарын ашу мақсаты

2-сурет – Инклюзивті білім беру ресурстық орталықтарын ашу базалары

Мониторингке қатысушы респонденттердің көбісі, инклюзивті білім беру іс-тәжірибесін аймаққа (қалаға) тарату мақсатында ресурстық орталықтардың жалпы мектеп базасында ашылғаны дұрыс деп санайды.

Инклюзивті білім беруді енгізу жағдайында сұранысқа ие болған, жұмыс жасап жатқан инклюзивті білім беру ресурстық орталықтарының қызметін зерттеу және сараптау қорытындысы көрсеткендей, іс-тәжірибені таратуда орталықтардың маңызы ерекше. Инклюзивті білім беру жағдайында қолайлы орта қалыптастыру мәселелері бойынша 2016 жылы Көкшетау қаласындағы №19 жалпы орта мектеп базасында Ақмола, Қостанай, Павлодар, Солтүстік Қазақстан облысы өкілдерінің қатысуымен жалпы мектеп мұғалімдеріне арналған 3 оқу семинары және 2 аймақаралық семинар өткізілді. «Қазақстандағы инклюзивті білім беру: мәселелері мен келешегі» республикалық семинары аясында Қарағанды қаласындағы №27 орта мектеп базасындағы ресурстық орталық жұмысымен танысқан қатысушылар, жалпы білім беру ұйымындағы инклюзивті білім беру процесін іске асырудың тәжірибесімен алмасты. Мектептің педагогикалық ұжымы жалпы білім беру жағдайында ерекше білім беруге қажеттіліктері бар балаларды оқу-тәрбие процесіне қосу нәтижесін көрсетті: мини-центр, арнайы мектепалды даярлық тобы, арнайы сыныптар, инклюзивті сыныптар, инклюзивті лицей сыныптары, мәдени-көпшілік және спорттық іс-шаралар, қосымша білім беру.

Ескеретін жағдай, арнайы білім ұйымдарының базасында орналасқан ресурстық орталықтардың берген мәліметтері бойынша, ресурстық орталықтардың қызметіне түзете-дамыту көмегін көрсету кіреді. Ақтөбе

қаласындағы №7 арнайы (түзету) мектептегі ресурстық орталықтың өткізген семинарлары мен практикумдары арнайы білім беру мәселелерінің тақырыптарын қамтыған:

- «Мүмкіндігі шектеулі балалардың тілін түзету және дамытудың заманауи жұмыс тәсілдері» (*облыстық мәселелі семинар, наурыз 2016*);
- «Интеллект бұзылыстары бар балалармен жүргізілетін түзету жұмыстарының ерекшеліктері» (*облыстық семинар-практикум, сәуір 2016*);
- «Мүгедек балаларды үйден оқыту білім берудің өзекті мәселесі» (*облыстық оқу семинары, сәуір 2016*).

Инклюзивті білім берудің іс-тәжірибесін жинақтау және таратудағы ресурстық орталықтардың жетекші рөлі туралы болжамға қатысты қарастырсақ, республиканың түрлі аймақтарында әр жылдарда ашылған орталықтардың жұмысын саралау қорытындысы оның тиімді механизм екенін дәлелдейді.

Инклюзивті білім беру ресурстық кабинеті

Білім басқармаларының ағымдағы жылдың 1 қыркүйегіне берген мәліметтері бойынша «№10 орта мектебі» КММ және Интеллектуалдық дамуы бұзылған балаларға арналған №7 арнайы (түзету) мектеп-интернаты», №9 және №178 Алматы қаласының балабақшаларында инклюзивті білім беру ресурстық кабинеттері өз жұмыстарын бастады. 2015 жылдың 7 қыркүйегінен бастап Шығыс Қазақстан облысының білім басқармасының жанында ашылған «"Шығыс" Өңірлік орталығы» КММ инклюзивті білім беру ресурстық кабинеті жұмысын бастады.

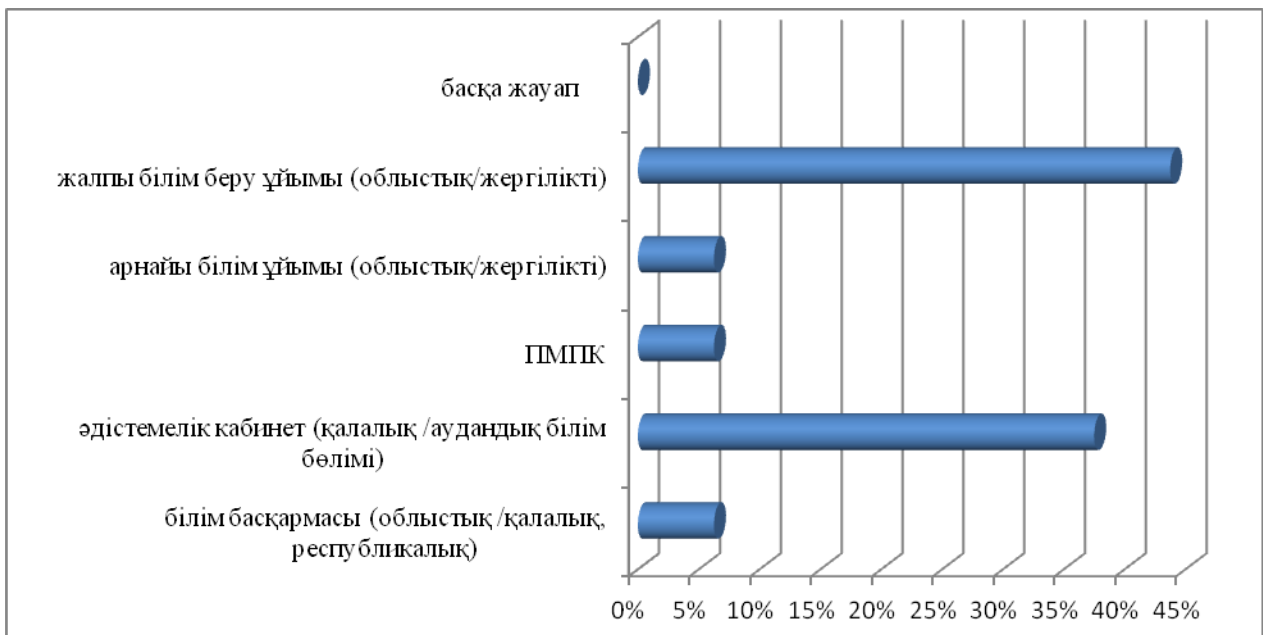
Алматы қаласының «№10 орта мектебі» КММ және «Интеллектуалдық дамуы бұзылған балаларға арналған №7 арнайы (түзету) мектеп-интернаты» КММ жанынан ашылған ресурстық кабинеттер инклюзивті сыныптардағы 13 ерекше қажеттілігі бар балаларға қолдау көрсетіп отыр.

«Интеллектуалдық дамуы бұзылған балаларға арналған №7 арнайы (түзету) мектеп-интернаты» КММ, сонымен қатар Алматы қаласының № 9 и № 178 балабақшаларында ашылған инклюзивті білім беру ресурстық кабинеттері өз жұмысының негізгі бағыты ретінде білім кеңістігіне аутист балаларды қосуды алған. Мектепке дейінгі ұйымдардағы ресурстық кабинеттердің респонденттерінің пікірі бойынша келесі жұмыстар өз нәтижесін беруде:

- персоналдарды дайындау;
- ресурстық кабинеттегі ортаны қалыптастыру;
- тәртібі мен дағдыларын тестілеуден өткізу;
- мақсат қою және бейімделген жеке дамыту бағдарламасын жазу;
- сабақтарды ұйымдастыру, оқыту және қолдау көрсету;
- дамудың тиімділігін бағалау және саралау.

Инклюзивті білім беру ресурстық кабинеттерінің жұмыс ортасы мен мақсатына қатысты респонденттердің келесі сұраққа жауаптары зерделенді «Инклюзивті білім беру ресурстық кабинеттері қандай мақсатта құрылады?»

және «Инклюзивті білім беру ресурстық кабинетінің қандай ұйым жанынан ашылғанын құптайсыз?». Респонденттердің 44%-ы инклюзивті білім беру ресурстық кабинеті мектептегі инклюзивті білім беруді ұйымдастырушылық-әдістемелік жағынан қамтамасыз ету үшін ашылады деп санайды, 25%-ы тәжірибені тарату мақсатында, 31%-ы басқа білім ұйымдарына ресурстық қолдау көрсету үшін деп есептейді. «Инклюзивті білім беру ресурстық кабинетінің қандай ұйым жанынан ашылғанын құптайсыз?» деген сұрақтың жауаптары 3 суретте көрсетілген:

3-сурет – «Инклюзивті білім беру ресурстық кабинетінің қандай ұйым жанынан ашылғанын құптайсыз?» сұрағының жауаптары

Инклюзивті білім беру ресурстық кабинеттерінің жұмысын зерттеу мен саралау көрсеткендей, көп жағдайда кабинеттің қызметі білім ұйымының ішіндегі оқу-тәрбие жұмыстарын ұйымдастыруға бағытталған. Бұдан шығатын қорытынды, инклюзивті білім беру ресурстық кабинетінде мектептің (балабақшаның) барлық мамандарының жұмысына қажетті арнайы құрал-жабдықтардың және оқу-әдістемелік материалдардың болуы көзделеді.

Инклюзивті білім берудің эксперименттік алаңдары

Ресурстық орталықтар мен кабинеттердің жұмысын зерттеу мен саралау инклюзивті білім беру ресурстық орталықтарының, кабинеттердің және эксперименттік алаңдардың арасында тығыз байланыстың бар екенін көрсетті. Ресурстық орталықтар көбіне эксперименттік алаңдардың базасында құрылған, сынақ жұмыстарының барысында кабинеттер ашылған. Бұл бағытта, инклюзивті білім беруді енгізудегі Алматы қаласының білім басқармасының мақсатты және келісімді жұмысын атап өту керек. Экспериментке жалпы білім беру ұйымдары, арнайы мектептер, балабақшалар қатысқан.

Республика бойынша эксперименттік алаңдардың ашылуында оң динамика байқалады. Бірінші (ресми) инклюзивті білім беру эксперименттік алаңы Қарағанды қаласының №27 жалпы орта мектеп базасында 2013 жылы өз жұмысын бастаған. Эксперименттік алаңдардың саны 2014 жылы - 3, 2015 жылы - 4, ал 2016 жылдан бастап, облыстар мен Астана және Алматы қалаларының білім басқармаларының мәліметтері бойынша, эксперименттік жұмыстар 9 жалпы білім беру мектептерінде және 1 мектепке дейінгі білім ұйымында жүргізіліп келеді. Оның ішінде екеуі Астана қаласында (№23 ОМ, №71 ОМ), екеуі Алматы қаласында (№10 ОМ КММ, №9 балабақша), біреуі Қарағанды облысында (№27 ОМ), біреуі Қостанай облысында («Банновка орта мектебі» КММ), біреуі Қызылорда облысында (№264 МЛ) және үшеуі Павлодар облысында (№7 ОМ Ақсу қаласы, Парамоновка ауылдық ОМ, Ю. Гагарин атындағы ОМ).

Деректерді саралау барысында анықталғаны, ресурстық орталықтардың, инклюзивті білім беру кабинеттерінің және эксперименттік алаңдардың ашылып, жұмыс істеуіне қоғамдық қорлар мен ұйымдар үлкен үлес қосқан. Базасында инклюзивті білім беру кабинеті жұмыс жасайтын Алматы қаласындағы үш білім ұйымы «Ашық әлем» қоғамдық қорымен, бір мектеп «Дара» қорымен, Астана қаласындағы №71 орта мектеп жанындағы эксперименттік алаңы «Болашақ» корпоративтік қорымен серіктестік қарым-қатынас орнатқан.

Сонымен бірге, мониторинг барысында, Қазақстанда инклюзивті білім беруді енгізу механизмдерін дамыту бағытында жарияланған басылымдарға қысқаша контент сараптама жасалды. Инклюзивті білім беруді енгізу жұмыстарының аралық (ағымдағы) және соңғы нәтижелерін сынақтан өткізу мәселелерін зерделеу көрсеткендей, базасында ресурстық орталықтар, кабинеттер және эксперименттік алаңдары бар білім ұйымдары өз жұмыстарын жазба және электронды басылымдарға, бұқаралық ақпарат құралдарына белсенді жариялап келеді. «Инклюзивті білім беру» айдарымен «Ашық мектеп» интернет – ресурсында орналастырылған басылымдардың мазмұнын талдау, ресурстық орталықтар, кабинеттер және эксперименттік алаңдары бар білім ұйымдарының инклюзивті білім беруді дамыту процесін жарыққа шығаруында келесі динамиканы көрсетті [8]:

– 2013 жылы 10 мақала жарық көрген, оның 7-еуі Қарағанды қаласы №27 ОМ (авторлары: К.Т. Даунбаева, О.Ф. Чумакова - 2 мақала, З.Р. Самигулина, Б. М. Зарубаева, Ж.Д. Махамбетова, С. А. Абдиқаримова) және 2 мақала Ақтөбе қаласы №7 арнайы (түзету) мектебінің ресурстық орталығынан, (автор: Т.В. Фомина - 2 мақала), 1 мақала Орал қаласының облыстық ПМПК ресурстық орталығынан (автор: Р. Е. Маселова);

– 2014 жылы Қостанай облысының Федоровка ауданының Банновка орта мектебінің тәжірибесі туралы 1 мақала (автор: А.К. Юлдашев);

– 2015 жылы 3 мақала, 2-еуі Қарағанды қаласындағы №27 ОМ тәжірибесі жайында (авторлары: О.Ф. Чумакова, З.Р. Самигулина) және 1-еуі Ақмола облысының ресурстық орталығының жергілікті моделі туралы (автор: М.У. Ибраев);

– 2016 жылдың 1 қазанына дейін жанынан ресурстық орталық ашылған Қызылорда қаласының №264 МЛ 1 мақала жариялаған (*автор: С. Е. Көмекбаева*).

Осындай, ресурстық орталықтардың, кабинеттердің және эксперименттік алаңдардың жұмысын кешенді талдау, жоғарыда аталған ұйымдастыру модельдерінің иерархиялық жүйеленген және келісілген мазмұнды жұмыстарының бар екенін және инклюзивті білім беруді дамытуға ықпал етіп отырғанын көрсетті.

2 Ресурстық орталық қызметінің бағыттары мен ұйымдастыру ерекшеліктері

Бірқатар зерттеулерде ресурстық орталықтар туралы пайымдау, эксперименттік алаңдар мен инновациялық желілер деңгейінен кейінгі білім ұйымдарының инновациялық-зерттеу жұмыстарының жаңа бір кезеңі ретінде қарастырылады.

Ресурстық орталықтарды білім ұйымдарының базасында құруға негіз болатын жағдайлар:

біріншіден, бұл орталықтарда бар немесе шоғырландырылуы тиіс ресурстардың мазмұны мен сапасы;

екіншіден, үйлестіруші орган ретінде белгілі бір басқарушылық функцияларды орындауға мүмкіндік беретін жағдайлардың жасалуы.

Сондықтан ресурстық орталық ретінде таңдалатын білім ұйымына қойылатын бірінші талап, тәжірибелік сынақ және жаңашылдық бағыттағы жұмыстарының болуы. Бұл талап, осы жұмыстардың ауқымында білім ұйымында келесі бірқатар инновациялық жобадағы ресурстардың болуын көздейді:

- жетілдірілген оқу-материалдық базасының болуы;
- оқу процесін жоғары деңгейде әдістемелік қамтамасыз ету;
- біліктілігі жоғары педагогикалық және басшы кадрлардың болуы;
- оқу процесін тиімді ұйымдастыру;
- басқа білім ұйымдарымен, орта және жоғарғы кәсіби білім ұйымдарымен, ғылыми ұйымдармен жүйелі әлеуметтік серіктестік байланысының болуы.

Бұл параметрлер әр деңгейдегі басшылардың ресурстық орталықтарды таңдауына негіз болады.

Қазіргі кезде өтпелі кезеңнің қиындықтарына қарамастан, әрбір оқу жылының басында инклюзивті білім беруге жағдай жасаған мектептер саны көбеюде. Жергілікті жерде білім ұйымдарын кадрлық, материалдық-техникалық қамтамасыз ету мәселелері шешілуде, оқу-әдістемелік құралдар әзірленіп, шығарылуда, дегенмен инклюзивті білім беру әдістемесін қолданудың бірыңғай механизмін жолға қоюға біршама уақыт қажет. Бұл жағдайлар инклюзивті білім беруді дамытып келе жатқан білім ұйымдарына ғылыми-әдістемелік, кеңестік-ақпараттық қолдау көрсету үшін ресурстық орталықтардың жұмысын жандандыру қажеттілігіне алып келеді. Жалпы білім беру ұйымдарының базасында ашылған ресурстық орталықтардың жұмысының нәтижесі, мұндай тәсілдің тиімділігін көрсетеді, себебі мектептің жағдайы белсенді тәжірибе алмасуға мүмкіндік береді. Бұдан шығатын қорытынды, ресурстық орталықтар өзінің қызмет аясын кеңейтуі керек, өйткені озық тәжірибе үлгілерін жинақтап, таратуға және инклюзивті білім беруді дамытудың тиімді жолдарын анықтауға, білім ұйымдарының неғұрлым көбірек санының тәжірибесі зерделенуі қажет. Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА

жүргізген зерттеулерінің нәтижесі бойынша, республикада бар ресурстық орталықтардың жұмысы келесі бағыттарды қамтиды:

- инклюзивті білім беруді дамыту бағытындағы педагогикалық жобаларды жүзеге асыруға қатысу;

- тәжірибелік сынақ және жобалау жұмыстарына педагогтарды тарту;

- облыстың білім беру ұйымдарымен, басқа мекемелер және ұйымдармен, сонымен бірге инклюзивті білім берудің дамуына мүдделі жеке тұлғалармен байланыс орнату;

- жеке білім беру бағдарын айқындау, әдістемелік ұсынымдар әзірлеу, педагогика және психология, арнайы білім беру саласындағы зерттеулер;

- инклюзивті оқытуды жүзеге асырып келе жатқан білім беру ұйымдарына кеңестік-әдістемелік көмек көрсету.

Ресурстық орталықтың қызметі, ерекше білім беруге қажеттілігі бар баланы жалпы білім беру ортасына қосуға қажетті кешенді көмек түрін қамтуы тиіс. Сондықтан инклюзивті білім беру орталықтарының мүмкіндігін кеңейту үшін нақты жұмыс бағыттарын анықтап алу қажет. Білім ұйымдарымен тиімді жұмыс жүргізу үшін ресурстық орталықтардың жұмысын оңтайландыру мақсатында оқытушылық-ұйымдастырушылық, ақпараттық-кеңестік, ғылыми-әдістемелік, ынталандыру бағыттарын басты жұмыс бағыттары ретінде алып қарауға болады.

1. Оқытушылық-ұйымдастырушылық:

- ерекше білім беруге қажеттілігі бар балаларды оқытуда педагогтарға әдістемелік көмек түрлерін ұсыну;

- инклюзивті білім беруді дамыту бағытында білім ұйымдарының мамандары мен мұғалімдерінің, тәрбиешілердің тәжірибе алмасуын ұйымдастыру;

- мемлекеттік басқару органдарымен және қоғамдық ұйымдармен, жеке және заңды тұлғалармен серіктестік қарым-қатынас орнату;

- инклюзивті білім беруге қолдау көрсетіп отырған басқа ресурстық орталықтармен байланыс орнату.

2. Ақпараттық-кеңестік:

- инклюзивті оқытатын сыныптарда сабақ беретін педагогтарға ақпараттық-кеңестік көмек көрсету;

- өзінен басқа орталықтармен қоса, инклюзивті білім беру мәселесімен айналысатын білім беру саласындағы тәжірибелік сынақ нәтижелерінің ақпараттық қорын жасау;

- ресурстық орталықтың желі ішілік үздіксіз ақпарат алмасуын ұйымдастыру.

3. Ғылыми-әдістемелік:

- ғылыми-әдістемелік ұсынымдар әзірлеу (зерттеу технологияларын қолдану, зерттеу және жаңғырту процесін ұйымдастыру, ресурстық орталықтың жұмысын ұйымдастыру және басқа);

– инклюзивті білім беруді жүзеге асыратын білім ұйымдарының озық тәжірибесін тарату мақсатында зерделеу жұмыстарын жүргізу.

4. Инталандыру:

– инклюзивті білім беруге тиісті жағдай жасаған мектептердің оң имиджін қалыптастыруға ықпал ету;

– ресурстық орталықтың және ресурстық орталық жүйесіне кіретін жекелеген білім беру ұйымдарының жұмыстарының тиімділігін бағалау жүйесін әзірлеу;

– ресурстық орталықтың жұмысын бағалау жүйесін әзірлеу.

Инклюзивті білім беруді сәтті жүзеге асырудың маңызды шарттарының бірі, жалпыға бірдей мемлекеттік білім беру стандартын игеруді оңтайландыруға қарай оқыту және тәрбиелеу бағдарламаларын бейімдеу және білім беру ұйымына тиімдірек болып табылатын педагогикалық-психологиялық технологияларды енгізу.

Оқу-тәрбие процесін ұйымдастыруда білім ұйымдары мен мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының педагогтары мен басшылығы көмекті қажет етеді. Осы тұрғыдан алып қарағанда инклюзивті білім беруді енгізу және дамыту бағытындағы жұмыстарды үйлестіру мақсатында ресурстық орталықтарды жергілікті жерде ашқан дұрыс. Ерекше білім беруге қажеттілігі бар балаларды жалпы білім беру ортасына қосуды үйлестіріп отырған ресурстық орталықтардың қызметі, инклюзивті білім беру жағдайында оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру тәжірибесін таратудағы кең ауқымды жұмыстарды қамти алады.

Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, аймақтардағы инклюзивті білім беруге қолдау көрсетіп отырған ресурстық орталықтарға ауқымды жұмыс жүктеледі. Сонымен қатар, коррекциялық түзете-дамыту көмегін ұсына отырып, ресурстық орталықтардың кейбір функцияларын атқарып отырған инклюзивті білім беру кабинеттері де бар. Бірақ инклюзивті білім беруге қолдау көрсету жұмыстарын айқын, әрі келісімді ұйымдастыру үшін олардың құрылымы мен атқаратын қызметін нақтылап алу ұсынылады.

Ресурстық орталықтар білім ұйымдарына негізінен қажетті әдістемелік көмек ұсынады. Бұл жағдайда, «ресурс» сөзінің мағынасына инклюзивті білім беруді жүзеге асыруға және дамытуға қажетті ғылыми-әдістемелік және ақпараттық дерек қоры кіреді. Инклюзивті білім беруді енгізу моделін ескере отырып, қажетті көмек түрін, көлемін, нақты тәсілін дұрыс анықтау аса маңызды. Осы жағдай, ресурстық орталықтардың білім ұйымдарымен үздіксіз байланыста болуын талап етеді. Бұл мақсаттағы ресурстық орталықтардың негізгі жұмыс бағыттарының бірі, орталыққа бекітілген әрбір білім ұйымының мәселелері мен сұраныстарын, нәтижелері мен жетістіктерін саралап, жүйелі түрде зерттеп отыру. Атап өтетін мәселе, ресурстық орталықтардың аймақтағы инклюзивті білім беруге жағдай жасаған мектептермен келісе отырып әрекет етуі, олардың жұмысын жүйеге келтіреді. Осылайша, жұмыс бағыттары мен нәтижелерін зерделей отырып, инклюзивті білім беру ресурстық орталықтарына аймақтардағы инклюзивті білім беруді енгізудің озық үлгісін

шоғырландырып, таратып, өрістетуші қызметін атқару ұсынылады, инклюзивті білім беру процесінде өзіне ұйымдастырушы және үйлестіруші міндетін алу тапсырылады.

Ресурстық орталықтарға қойылатын бірыңғай талаптарды анықтау мақсатында, олардың негізгі жұмыс бағыттарын қамтитын, ресурстық орталық туралы ереже жасалды. Ресурстық орталықтардың жұмыс бағыттарын нақтылау, инклюзивті білім беру процесін енгізуге қарқын беріп, инклюзивті оқытуды жүзеге асыратын білім ұйымдарындағы ерекше білім беруге қажеттілігі бар балалармен оқу-тәрбие жұмыстарын реттеуге ықпал етеді.

Осы жұмыстардың нәтижесінде, ерекше білім беруге қажеттілігі бар балалардың жалпы білім беру процесіне сәтті кіріктірілуін қамтамасыз ету үшін, білім ұйымының жұмысын үйлестіруде жүйелілік талап етіледі, себебі, тек қана барлық ілеспелі жұмыстардың үйлесімділігі ғана инклюзивті оқытуды өзіне біріктіре отырып, білім жүйесінің біртіндеп бір арнаға тоғысуына алып келеді.

Қорытынды

Қазіргі заманда инклюзивті білім беру – бұл барлық дамыған мемлекеттерге қатысты болатын жаһандық қоғамдық процесс. Әлемдік қоғамдастықта сапалы білімге тең қолжетімділікті жүзеге асырудың тиімді механизмдерінің бірі ретінде танылған инклюзивті білім беру білім жүйесінің барлық компоненттерін қайта түсінуді талап ететін көпаспектілі процесс болып табылады.

Жүргізілген мониторингтік зерттеу нәтижелері бойынша жалпы алғанда республиканың аймақтарында ерекше білім беруге қажеттілігі бар балаларды жалпы білім беру процесіне қосудың жағымды динамикасы байқалатынын қорытындылауға болады. Инклюзивті білім беруді жаппай ендіру мен дамыту үрдісі инклюзивті оқытуды және олардың қызметін аудан, қала, облыс деңгейінде үйлестіруді жүзеге асыратын білім ұйымдары секілді процестің қатысушыларының үйлесімді жұмысының қажеттілігін көрсетті.

Тұтас алғанда, ресурстық орталықтар мен кабинеттердің, сондай-ақ эксперименттік алаңдардың әрекетін талдау елімізде инклюзивті білім беруді ары қарай дамыту үшін келесі ережелерді анықтауға мүмкіндік берді:

- жергілікті атқарушы органдардың, оның ішінде Білім басқармаларының жүйелі және мақсатқа бағытталған әрекеті;

- материалды-техникалық, педагогикалық, ақпараттық және басқа да білім беру ресурстарын кіріктіру мен үйлестіру арқылы инклюзивті білім беруді жаппай ендіру мен дамытуға ықпал ететін ресурстық орталықтарды құру;

- жалпы білім беру процесіне ерекше білім беруге қажеттілігі бар балаларды қарқынды енгізуге ықпал ететін жан басына қаржыландыру сияқты механизмдерді жетілдіру;

- үкіметтік емес ұйымдармен әлеуметтік, сондай-ақ жалпы білім беру ұйымдарында инклюзивті білім беру кабинеттерін құру мен қолдау бойынша серіктестікті дамыту;

- үйде оқытылатын ерекше білім беруге қажеттілігі бар балаларды енгізу тәжірибесін инклюзивті білім беру модельдерінің бірі ретінде зерттеу;

- инклюзивті білім беру саласындағы терминологияны зерттеу және жетілдіру.

Жүргізілген ресурстық орталықтар, инклюзивті білім беру кабинеттері мен эксперименттік алаңдардың әрекетін зерттеу елімізде инклюзивті білім беруді ары қарай дамыту үшін жалпы білім беретін және арнайы білім ұйымдарының, мемлекеттік басқару органдары және басқа да қоғамның әлеуметтік институттарының жүйелі және өзара байланысты жұмысының қажеттілігін көрсетті.

Глоссарий

Әдістемелік кабинет – білім беруді басқару органдарының білім беру процесінің ұйымдастырушылық-әдістемелік қамсыздандырылуын, нәтижелілігін талдау мен бағалауды, педагог кадрлардың шығармашылық өсуіне және олардың кәсіптік тұрғыдан өзін-өзі жетілдіруіне жәрдемдесетін инновациялық педагогикалық тәжірибені жинақтау мен таратуды қамтамасыз ететін құрылымдық бөлімшесі.

Білім алу үшін арнайы жағдайлар – ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар адамдардың (балалардың) оларсыз жалпы білім беретін оқу және білім беру бағдарламаларын меңгеруі мүмкін болмайтын, арнайы оқу бағдарламаларын және оқыту әдістерін, техникалық және өзге де құралдарды, тыныс-тіршілігін, сондай-ақ медициналық, әлеуметтік және өзге де көрсетілетін қызметтерді қамтитын жағдайлар.

Ерекше білім беруге қажеттілігі бар адамдар (балалар) – денсаулығына байланысты білім алуда ұдайы немесе уақытша қиындық көріп жүрген, арнайы, жалпы білім беретін оқу бағдарламалары мен қосымша білімнің білім беру бағдарламаларын қажет ететін адамдар.

Инклюзивті білім беру – ерекше білім беру қажеттіліктері мен жеке-дара мүмкіндіктерін ескере отырып, барлық білім алушылардың білім алуына тең қолжетімділікті қамтамасыз ететін процесс.

Ресурстық орталық – материалды-техникалық, педагогикалық, ақпараттық, зияткерлік және басқа да білім беру ресурстарын шоғырландыру мен кіріктіруді жүзеге асыратын жоғары білікті педагогикалық кадрлармен қамтамасыз етілген білім беру ұйымының құрылымдық бөлімі.

Эксперименттік алаң – жаңа педагогикалық технологиялар мен білім берудің жаңа мазмұнын сынақтан өткізуге арналған эксперимент режимінде білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымы.

Белгілер мен қысқартулар

АқтӨМУ - Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университеті

БАҚ – бұқаралық ақпарат құралдары

БҰҰ – біріккен ұлттар ұйымы

КММ – коммуналды мемлекеттік мекеме

МЛ – мектеп-лицей

ОМ – орта мектеп

ПМПК – психолого-медико-педагогическая консультация

ТЖБ – техникалық және кәсіптік білім

ШҚО – Шығыс Қазақстан облысы

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Оставшиеся за бортом? Факторы, препятствующие доступности образования для людей с инвалидностью в России. // https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/russia0915ru_4up.pdf.

Сұраныс күні: 12.10.2016

2. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. Қазақстан Республикасы Президентінің 2016 жылғы 1 наурыздағы № 205 Жарлығымен бекітілген

3. Войтик Т.Н. Координация деятельности специалистов в окружной инклюзивной практике // Инклюзивное образование: методология, практика, технологии. Материалы межд.научно-практ. конф. – // Инклюзивное образование: методология, практика, технологии. Материалы межд.научно-практ. конф.– Москва, МГППУ, 2011г.

[//http://psyjournals.ru/files/44256/Inclusive_edu_Voytik.pdf](http://psyjournals.ru/files/44256/Inclusive_edu_Voytik.pdf)

4. Ерсарина А. М. Развитие инклюзивного образования в Республике Казахстан // Электронный ресурс «Открытая школа» №1 (112), январь, 2012 г.

[//http://www.open-school.kz/glavstr/inclusiv_obraz/inclusiv_obraz_112_1.htm](http://www.open-school.kz/glavstr/inclusiv_obraz/inclusiv_obraz_112_1.htm).

Сұраныс күні: 03.10.2016

5. Елисеева И.Г. Что такое инклюзивное образование: метод, система, педагогическая инновация..? // Электронный ресурс «Открытая школа» №2 (113), февраль, 2012 г.

http://www.open-school.kz/glavstr/inclusiv_obraz/inclusiv_obraz_113_1.htm.

Сұраныс күні: 03.10.2016

6. Ибраев М.У. Региональная модель взаимодействия различных структур по внедрению инклюзивного образования. // Электронный ресурс «Открытая школа» № (144), март, 2015 http://www.open-school.kz/glavstr/inclusiv_obraz/inclusiv_obraz_144_1.htm. Сұраныс күні:

03.10.2016

7. Ефремова Г.И., Ковалева М.А., Бочковская И.А. Анализ состояния инклюзивной образовательной среды в общеобразовательных организациях субъектов Российской Федерации. // Инклюзивное образование: результаты, опыт и перспективы: сборник материалов III Международной научно-практической конференции /под ред. С.В. Алехиной. – М.: МГППУ, 2015. – 528 с.

8. Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беруді дамытудың тұжырымдамалық тәсілдері. Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 01 маусымдағы № 348 бұйрығымен бекітілген.

9. Қазақстан Республикасы білім беру жүйесінің жай-күйі мен дамуы туралы Ұлттық баяндама, 2015 жыл. С. Ирсалиев, А. Култуманова, Э. Тулеков және т.б. – Астана: «АТО» АҚ, 2016 – 450 б.

10. Организационно-методические основы включения школьников с аутизмом в общеобразовательный процесс: методические рекомендации/сост. Джангельдинова З.Б., Айтжанова Р.К - Алматы, 2015. - 59 с.

11. Опыт работы кабинета инклюзивного образования при ДО № 17 «Шұғыла» г.Актобе

// <http://www.aktobe-gnmc.kz/index.php/ru/doshkolnoe-obrazovanie/336-opyt-raboty-kabineta-inklyuzivnogo-obrazovaniya-pri-do-17-sh-yla>

Сұраныс күні: 10.10.2016

12. Инклюзивное образование в Казахстане. // https://egov.kz/wps/portal/Content?contentPath=/egovcontent/education/edu_secondary/article/05inclsiveeducation&lang=ru

Сұраныс күні: 10.10.2016

13. Н.А. Исмагулова Роль кабинета психолого-педагогической коррекции в инклюзивном образовании // <http://zkoipk.kz/ru/c5/453-conf.html>

Сұраныс күні: 11.10.2016

14 Паспорт кабинета коррекции и инклюзивного образования. <http://ds0015.kokshetau.akmoedu.kz/documents/view/9e2df080b0b9b805ed10fe566d35ac63.html>

Сұраныс күні: 11.10.2016

15. Открытие кабинета поддержки инклюзии детей с РАС в школе-лицее №71 г. Астана. // <http://bolashakcharity.kz/ru/article/item/podjdjierzhki-inkluzii-djetej-s-ras>

Сұраныс күні: 11.10.2016

Инклюзивті білім берудің Ресурстық орталығы туралы Ереже

1. Жалпы ережелер

1.1. Осы Ереже инклюзивті білім берудің Ресурстық орталығының (бұдан әрі - Орталық) мақсатын, міндеттерін, жұмыс мазмұны мен әрекетті ұйымдастыру тәртібін, құрылымын анықтайды.

1.2. Инклюзивті білім берудің Ресурстық орталығы Облыстық (Астана, Алматы қ.) білім басқармасының бұйрығымен ашылады.

1.3. Орталық құрылған білім беру ұйымына тікелей бағынышты болады.

1.4. Орталықтың негізгі қызметі ақпараттық, ғылыми-педагогикалық, материалды-техникалық және басқа да ресурстарды үйлестіру және кіріктіру жолымен білім беру ұйымдарына инклюзияны ендіруді ресурстық қамтамасыз етуге бағытталған.

1.5. Орталық өз қызметін аймақтың барлық білім беру ұйымдарымен, Білім және денсаулық сақтау басқармаларымен, үкіметтік емес ұйымдармен, сонымен қатар аймақта инклюзивті білім беру жүйесін дамытуға қызығушылығы бар басқа да ұйымдармен тығыз ынтымақтастықта жүзеге асырады.

1.6. Орталық әрекетін басқару Білім басқармасының келісімі бойынша білім беру ұйымының жетекшісі анықтайтын координатормен жүзеге асырылады.

1.7. Ереже, құрылым, жұмыс жоспары Орталықтың координаторымен құрылады және Облыстық (Астана, Алматы қ.) білім басқармасымен бекітіледі.

1.8. Орталықтар қызметін үйлестіруді Облыстық (Астана, Алматы қ.) білім басқармасы анықтаған үйлестіруші орган жүзеге асырады.

1.9. Орталық координаторы Білім басқармасы анықтаған үйлестіруші органға жартыжылдық және жылдық есеп береді. Оның негізінде Орталық қызметінің нәтижелілігі анықталады.

1.10. Орталық өз қызметінде Қазақстан Республикасының Конституциясын, заңдарды, Қазақстан Республикасының Президенті мен Үкіметінің актілерін, Қазақстан Республикасының білім беру, денсаулық сақтау және әлеуметтік қорғау салаларында әрекеттегі нормативті-құқықтық және заңнамалық актілерін, сондай-ақ осы Ережені басшылыққа алады.

2. Базасында инклюзивті білім берудің Ресурстық орталығы құрылған білім беру ұйымына қойылатын талаптар

Базасында Орталық құрылатын білім беру ұйымында:

2.1 Материалды-техникалық база (психологиялық-педагогикалық қолдау мамандарына арналған кабинеттердің, АКТ құралдарының болуы және т.с.с.);

2.2 Кадрлық әлеует (арнайы педагогтар, психологтар, әлеуметтік педагогтар, медициналық қызметкер, инклюзивті оқыту саласында біліктілікті арттыру курстарынан өткен және арнайы сынып пен инклюзивті оқыту сыныптарында жеткілікті тәжірибесі бар педагогтар);

2.3 Ғылыми, оқу-әдістемелік және ақпараттық ресурстар (арнайы психологиялық – педагогикалық әдебиеттер, педагогтар мен ата-аналарға арналған әдістемелік ұсынымдар мен құралдар, апробацияланған білім беру және түзете-дамыту бағдарламалары, әдістемелік ұсынымдар, инклюзивті оқытуды ұйымдастыру бойынша құралдар, инклюзивті білім беруді ендіру бойынша жұмыс тәжірибесін көрсететін оқу-әдістемелік, диагностикалық, ақпараттық және көрнекі құралдар, баспа материалдары, цифрлық ресурстар) болу керек.

3. Инклюзивті білім берудің

Ресурстық орталығы қызметінің мақсаты мен міндеттері

3.1. Орталық қызметінің негізгі мақсаты инклюзивті білімнің міндеттерін шешуді қамтамасыз ететін ғылыми-эксперименталды және перспективті педагогикалық тәжірибенің табысты нәтижелерін жинақтау, жалпылау және тарату арқылы білім беру ұйымында инклюзивті білім беруді ендіру мен дамыту.

3.2 Орталық міндеттері:

3.2.1 Білім беру ұйымында инклюзивті оқытуды жүзеге асыруда көмектесу;

3.2.2 Білім беру ұйымын желілік өзара әрекеттестікке, сондай-ақ инклюзивті білім беруді дамыту проблемалары бойынша ғылыми-педагогикалық қауымдастықпен, азаматтық қоғамдастықпен серіктестікке тарту;

3.2.3 Қоғамда, оның ішінде білім беру ұйымдарында толеранттылықты қалыптастыру бойынша мақсатты ағартушылық әрекетті жүргізу;

3.2.4 Инклюзивті тәрбие мен оқытуды жүзеге асыратын білім беру ұйымдарының табысты тәжірибелерін жинақтау, жалпылау және тарату;

3.2.5 Ерекше білім беруге қажеттілігі бар балаларды қосу модельдерін, бейімделген білім беру бағдарламаларын, білім беру ұйымында инклюзивті тәрбиелеу мен оқыту процесін психологиялық-педагогикалық қолдау әдістері мен технологияларын әзірлеу және апробациялау

3.2.6 Инклюзивті білім беру жағдайында оқыту мен тәрбиелеу бойынша педагогикалық және ата-аналар қауымдастығының біліктілігін арттыру мақсатында білім беру ресурстарына қолжетімділікті ұйымдастыру.

4. Инклюзивті білім берудің

Ресурстық орталығы қызметінің негізгі бағыттары

4.1 Ұйымдастыру-әдістемелік жұмыс

4.1.1 Білім беру ұйымдарына инклюзивті оқыту сыныптарын, арнайы сынып пен топтарды жинақтауда, инклюзивті білім беру кабинеттері мен эксперименталды алаңдар әрекетінде жәрдемдесу және қолдау көрсету;

4.1.2 Инклюзивті оқыту процесін ұйымдастыру мен қажетті жағдайларды жасау сұрақтары бойынша инклюзивті білім беруді жүзеге асыратын ұйымдардың жетекшілеріне кеңес беру;

4.1.3 Ерекше білім беруге қажеттілігі бар оқушыларға арналған білім беру бағдарламаларын бейімдеуде және жеке оқу бағдарламасын құруда педагогтарға әдістемелік көмек көрсету;

4.1.4 Педагогтардың кәсіптік біліктілігін арттыру бойынша оқыту іс-шараларын ұйымдастыру (оқыту семинарлары, тренингтер, кәсіптік студиялар, шеберлік-кластар, симпозиумдар, конференциялар және т.с.с.);

4.1.5 Инклюзивті білім беруді дамыту бойынша республикалық және облыстық педагогикалық жобаларға қатысу;

4.1.6 Инклюзивті тәрбие мен оқыту саласында білім беру ұйымының инновациялық әрекеті нәтижелерінің сараптамасына қатысу;

4.2 Ақпараттық-талдамалы әрекет:

4.2.1 Аймақтың инклюзивті білім беруді жүзеге асыратын білім беру ұйымдары бойынша ақпараттық қорды құру және жүргізу;

4.2.2 Аймақта инклюзивті білім беруді ендіру мен дамыту бойынша озық педагогикалық тәжірибені зерттеу, анықтау, жалпылау және тарату;

4.2.3 Инклюзивті білім беруді жүзеге асыратын ұйымдар қызметінің негізгі бағыттарын ресурстық-әдістемелік қамтамасыз ету бойынша (табысты тәжірибені тарату бойынша материалдар, әдістемелік әзірмелер, цифрлық ресурстар және т.с.с.) деректер қорын құру және жүргізу;

4.2.4 Орталықтың Web-сайтын жасау мен қолдау және цифрлық ресурстарға қашықтық қолжетімділікті қамтамасыз ету;

4.2.5 Инклюзивті білім беру тәжірибесін ендіру мен тарату нәтижелілігін бағалауда үйлестіруші органға көмек беру;

4.2.6 Ары қарай әдістемелік бағдарламалық материалдарды құруда, дөңгелек үстелдер, симпозиумдарда және т.б. талқылауға арналған инклюзивті білім берудің өзекті мәселелерін анықтауда талдау мен жүзеге асыру үшін сапалы ақпаратты (пікір, тілек, сұрау) жинақтау

4.2.7 Сапалы білімге тең қолжетімділік туралы халықтың ақпараттануын арттыру бойынша мақсатқа бағытталған жұмыс жүргізу;

4.2.8 Басқа ресурстық орталық-серіктестермен өзара әрекеттесу және тәжірибе алмасу.

5. Инклюзивті білім берудің Ресурстық орталығының қызметін тоқтату тәртібі

5.1. Орталықтың қызметі Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес Облыстық (Астана, Алматы қ.) білім басқармасының бұйрығымен тоқтатылуы мүмкін.

6. Қорытынды ережелер

6.1. Осы Ережеге толықтырулар мен өзгерістер Қазақстан Республикасының әрекеттегі заңнамасында белгіленген тәртіпте уәкілетті органмен енгізіледі.

Содержание

Введение	31
1. Анализ деятельности ресурсных центров в условиях инклюзивного образования (все ресурсные центры, в том числе ресурсные кабинеты)	33
2. Направления деятельности и особенности организации ресурсного центра	44
Заключение	48
Глоссарий	49
Список литературы	51
Положение о Ресурсном центре инклюзивного образования	53

Введение

В мировом образовательном пространстве инклюзивное образование признано наиболее эффективным механизмом обеспечения равного доступа к образованию. Как отмечает Управление Верховного комиссара ООН по правам человека, инклюзивное образование признано оптимальным способом обеспечения государством гарантий реализации права на всеобщее образование без дискриминации [1].

В целях обеспечения равного доступа к качественному образованию Государственной программой развития образования и науки Республики Казахстан на 2016-2019 годы, сопровождение в инклюзивной среде детей с особыми образовательными потребностями определено, как одна из приоритетных задач в сфере дошкольного и среднего образования [2].

Организации дошкольного и среднего образования республики преодолевая серьезные барьеры, не всегда добиваясь желаемых результатов, однако глубоко понимая необходимость инклюзивного подхода, продолжает внедрять и развивать инклюзивное образование на практике. На сегодняшний день имеется ряд нормативных документов, определяющих статус и регламентирующих деятельность общеобразовательной организации образования, реализующих инклюзивное образование, порядок определения детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательные организации. Так же существует нормативная база по организации безбарьерной среды и условий для обучения детей с особыми образовательными потребностями в условиях инклюзивного образования и т.п. Тем не менее, следующий этап развития – повсеместное внедрение инклюзивного образования и трансляция лучшего опыта на практику общеобразовательных организаций требует решения новых задач.

В настоящее время одной из наиболее первостепенных задач развития инклюзивного образования является информационно-консультативная и учебно-методическая поддержка детских садов, общеобразовательных школ и колледжей, реализующих инклюзивное образование. Специалисты в области инклюзивного и специального образования, учитывая специфику включения детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательный процесс, например таких, как длительность, постепенность, последовательность, сложность определения результативности и т.п. выделяют следующие способы поддержки процесса:

– необходимо организовать единое пространство для взаимодействия учителей образовательных организаций, которое позволит приобщиться к опыту более опытных коллег, получить ответы на конкретные вопросы, избежать возможных ошибок и трудностей в своей практической деятельности. В организации единого пространства для взаимодействия учителей, а также разнопрофильных специалистов организаций образования основную роль должны сыграть ресурсные центры. Ресурсный центр инклюзивного образования позволит расширить круг задач, решаемых в рамках всей системы инклюзивного образования (2011 г.) [3];

– создание разноуровневой системы ресурсных центров по обеспечению инклюзивного образования, использование потенциала специальных (коррекционных) организаций образования, других государственных и общественных организаций (2012 г.) [4];

– ситуационный анализ на местах, который должен показать масштабы проблемы, имеющиеся в наличии ресурсы и возможности их использования в поддержку инициативам на местах с целью содействия развитию инклюзивного образования (2012 г.) [5];

– взаимодействие различных структур, региональной моделью, которой является областной Координационный совет по инклюзивному образованию и областной Ресурсный центр по внедрению инклюзивных практик в общеобразовательный процесс (2015 г.) [6].

Необходимым условием при повсеместном внедрении инклюзивного образования является взаимодействие различных образовательных структур, в том числе и общеобразовательных школ. Недавние исследования российских специалистов также показали, что существуют разные модели сетевого взаимодействия образовательных организаций. По результатам исследования координационная сетевая модель, в которой существует ресурсный центр, не просто распределяет ресурсы, но и управляет ее действием, координируя работу сети [7].

В ожидаемых результатах и этапах реализации «Концептуальных подходов к развитию инклюзивного образования в Республике Казахстан» было отмечено, что одним из условий развития инклюзивного образования в республике является создание системы ресурсных центров с использованием потенциала специальных организаций образования, государственных и общественных организаций [8]. Тем не менее, практика инклюзивного образования также показывает рациональность создания ресурсных центров инклюзивного образования на базе общеобразовательных организаций, реализующих обучение детей с особыми образовательными потребностями.

Следовательно, потребность общеобразовательных организации, реализующих инклюзивное образование в информационно-консультативной, научно-методологической, учебно-методической, организационно-материальной, ресурсно- технологической поддержке требует создания ресурсных центров в регионах республики.

В целях обобщения и распространения успешных практик в сфере инклюзивного образования, были изучены и проанализированы деятельности ресурсных центров, кабинетов инклюзивного образования и экспериментальных площадок по всей республике. На основе результатов исследования, проведенного при поддержке Управлений образования областей и г. Астана и Алматы, разработано Положение о ресурсном центре инклюзивного образования.

1 Анализ деятельности ресурсных центров в условиях инклюзивного образования *(все ресурсные центры, в том числе ресурсные кабинеты)*

Внедрение инклюзии в организации образования, как приоритетное направление государственной образовательной политики, требует комплексного изучения каждого из вопросов, касающихся реализацию инклюзивного образования в практике.

В Казахстане имеются общеобразовательные школы и дошкольные организации, которые реализуют инклюзивное образование в течение ряда лет. В 2015 году из 95 847 детей с особыми образовательными потребностями школьного возраста, 26293 (27,4%) детей были охвачены инклюзивным образованием и включены в общеобразовательную школу. Таким образом, с каждым годом идет увеличение количества школ, создавших условия инклюзивного образования [9].

Разработанные в последние годы правовые нормативы, активная просветительская работа с общественностью, изучение и апробация опыта развитых стран, также способствовали повсеместному развитию казахстанской практики в области инклюзивного образования. Однако следует учесть, что, как и другие новшества, широкое распространение практики инклюзивного образования также нуждается в мощной научно-методической, кадровой и материально-технической поддержке. В казахстанской практике инклюзивного образования наиболее распространенными формами организации научно-методической, информационно-консультативной и учебно-организационной поддержки инклюзивного образования являются ресурсные центры, ресурсные кабинеты и экспериментальные площадки инклюзивного образования.

Общие сведения о ресурсных центрах и кабинетах инклюзивного образования

В целях изучения и анализа деятельности ресурсных центров, а так же ресурсных кабинетов и экспериментальных площадок инклюзивного образования НАО им. И. Алтынсарина проведено мониторинговое исследование с выездом в регионы, в частности в Карагандинскую и Акмолинскую областях. В мониторинговом исследовании приняли участие управления образования 14 областей и г.г. Астаны и Алматы. При посещении ресурсных центров инклюзивного образования ОСШ № 27 г. Караганды и СШ №19 г. Кокшетау были проведены беседы-интервью и обсуждения в фокус-группах с участием администрацией школы, учителями-предметниками, специальными педагогами.

По данным мониторинговых исследований, представленными Управлениями образования по состоянию на 1 октября 2016 года в 8 областях республики и городах Астана и Алматы действуют 6 ресурсных центров, 5 ресурсных кабинетов и 10 экспериментальных площадок инклюзивного образования. В других областях таких, как Алматинская, Атырауская, Жамбылская, Мангистауская, Северо-Казахстанская и Южно-Казахстанская действующих ресурсных центров и кабинетов, или экспериментальных площадок не оказались. Общие сведения о наличии ресурсных центров,

кабинетов и экспериментальных площадок инклюзивного образования по областям и городам республики представлены в Таблицах 1-3:

Таблица 1. Сведения о наличии ресурсных центров инклюзивного образования по областям и городам республики

№	Города и области	колич	обл., гор., рай.	год создания	На базе
1	Алматы	1	гор.	2016	КГУ «Общеобразовательная школа №10»
2	Акмолинская	1	обл.	2014	КГУ «Общеобразовательная школа №19»
3	Актюбинская	1	обл.	2005	КГУ «Специальная (коррекционная) школа №7»
4	Западно-Казахстанская	2	обл.	2015	1) КГУ «Областная ПМПК» 2) Областная специальная коррекционная школа-интернат для детей с нарушением интеллекта
5	Карагандинская	1	обл.	2013	Общеобразовательная средняя школа №27
	Всего	6			

Таблица 2. Сведения о наличии ресурсных кабинетов инклюзивного образования по областям и городам республики

№	Города и области	колич	год создания	на базе
1	Алматы	4	2016	<ul style="list-style-type: none"> ▪ КГУ «СПИ №7 для детей с интеллектуальными нарушениями развития» ▪ КГУ «Общеобразовательная школа №10» ▪ Детский сад № 9 ▪ Детский сад № 178
2	Восточно-Казахстанская	1	2015	КГУ «Региональный Центр «Шығыс» Управления образования Восточно-Казахстанской области.
	Всего	5		

Таблица 3. Сведения о наличии экспериментальных площадок инклюзивного образования по областям и городам республики

№	Города и области	Количество	Начало эксперимента	Завершение эксперимента	на базе
1	Астана	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 2014 ▪ 2015 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 2017 ▪ 2018 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ СШ №23 ▪ Школа-гимназия №71

2	Алматы	2	2016	долгосрочный	<ul style="list-style-type: none"> ▪ КГУ «СШ №10» ▪ ДС №9
3	Карагандинская	1	2013	2019	ОСШ №27
4	Костанайская	1	2016	2018	КГУ «Банновская средняя школа» ОО акимата Федоровского района
5	Кызылординская	1	2014	долгосрочный	Школа -лицей №264
6	Павлодарская	3	2016	2021	<ul style="list-style-type: none"> ▪ СШ №7 г. Аксу ▪ СШ с. Парамоновка ▪ СШ им.Ю. Гагарина
	Всего	10			

Анализ деятельности ресурсных центров инклюзивного образования

В ходе изучения и анализа деятельности ресурсных центров были выявлены, что основанием для создания ресурсных центров инклюзивного образования являлись приказы соответствующих органов управления в области образования. В частности, г. Алматы и Акмолинской, Актюбинской, Карагандинской областях - приказы Управления образования, а в Западно-Казахстанской области – приказ руководителя организации образования по протокольному решению круглого стола с участием представителей Управления образования. Ресурсный центр инклюзивного образования создавался в организации образования, на базе которой имеются необходимые условия и ресурсы для реализации инклюзивного образования: кадровые, материально-технические, информационно-библиотечные, учебно-методические и другие. Из 6 ресурсных центров 3 центра были созданы на базе общеобразовательных школ, 2 – специальных школ, 1– областной ПМПК.

В ходе мониторинга также были изучены эффективность деятельности центров в качестве ресурсного центра по поддержке инклюзивного образования. Участники мониторинга (ресурсные центры) на вопрос «В каких регионах, с какими организациями, районами, регионами проводите работу по оказанию помощи в качестве РЦ ИО?» ответили следующим образом:

Таблица 4. Сведения по оказанию помощи в качестве ресурсного центра инклюзивного образования

№	Ресурсные центры на базе	Ответы
1	КГУ «Общеобразовательная школа №10» г. Алматы	организациям образования города Алматы

2	КГУ «Общеобразовательная школа №19» г. Кокшетау (по Акмолинской обл.)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ в 19 районах Акмолинской области определены опорные школы (школы-партнеры), детские сады и организации ТиПО по развитию инклюзивного образования; ▪ по 2 школы-партнеры от Северо-Казахстанской, Костанайской и Павлодарской областей.
3	КГУ «Специальная (коррекционная) школа №7» (по Актюбинской обл.)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ организациям образования города, области, г.г. Атырау, Уральск и другие, АктРГУ им. К. Жубанова
4	1) КГУ «Областная ПМПК» 2) Областная специальная коррекционная школа-интернат для детей с нарушением интеллекта (по Западно –Казахстанской обл.)	организациям образования Западно-Казахстанской области и г. Уральск
5	ОСШ №27 г. Караганды (по Карагандинской обл.)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 20 стажерских площадок Карагандинской области ВКО, Павлодарской области, Северо – Казахстанской области (Петропавловск), ▪ ОСШ № 19 г. Кокшетау Акмолинской области ▪ ШЛ № 65 г. Астана

Ресурсные центры инклюзивного образования на базе общеобразовательных школ оказывают наиболее целенаправленную поддержку организациям образования, в частности общеобразовательным школам регионов. Например, опыт внедрения инклюзивного обучения в систему среднего образования, наработанный ОСШ №27 г. Караганды транслируется в республиканском масштабе [9, 168 с.]. В настоящее время ресурсный центр ОСШ №27 г. Караганды взаимодействует с 20 стажерскими площадками Карагандинской, ВКО, Павлодарской, Северо – Казахстанской области, а также ресурсным центром КГУ «Средняя школа №19» г. Кокшетау, ШЛ № 65 г. Астана.

Также на основе анализа полученных данных были определены основные направления деятельности действующих ресурсных центров инклюзивного образования (Таблица 4).

Таблица 4. Основные направления деятельности ресурсных центров

№	Ресурсные центры на базе	Основные направления деятельности
1	КГУ «Общеобразовательная школа №10» г. Алматы	Оказание консультативно-методической помощи
2	КГУ «Общеобразовательная школа №19» г. Кокшетау	<ul style="list-style-type: none"> ▪ разработка модели социальной адаптации детей с ООП; ▪ создание модели научно-методического сопровождения процессов формирования благоприятной образовательной среды;

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ внедрение компетентностно-направленных, личностно-ориентированных методик и технологий в образовательный процесс; ▪ организация коллективного доступа к информационным, материально-техническим и интеллектуальным ресурсам (по Акмолинской области)
3	КГУ «Специальная (коррекционная) школа №7»	<ul style="list-style-type: none"> ▪ консультативно-обучающее; ▪ методическое.
4	1) КГУ «Областная ПМПК» 2) Областная специальная коррекционная школа-интернат для детей с нарушением интеллекта	<ul style="list-style-type: none"> ▪ коррекционная помощь; ▪ консультирование.
5	ОСШ №27 г. Караганды	<ul style="list-style-type: none"> ▪ научно – методическое сопровождение деятельности по развитию интегрированного (инклюзивного) образования в ОСШ № 27; ▪ разработка условий для организации интегрированного (инклюзивного) образования в ОСШ № 27; ▪ разработка и апробация эффективных технологий психолого – педагогического и сопровождения интегрированного (инклюзивного) образования; ▪ разработка и реализация программ по сопровождению и психолого – педагогической поддержке родителей детей с ООП, воспитывающихся и обучающихся в ОСШ № 27; ▪ аккумуляция передового опыта и эффективных технологий в области интегрированного (инклюзивного) образования; ▪ разработка и реализация программ формирования позитивных представлений о лицах с ограниченными возможностями развития, в том числе с привлечением средств массовой информации.

Принявшие участие в мониторинге ресурсные центры-школы также отметили, что на практике удаются наилучшим образом следующие из направлений ресурсной деятельности:

- анализ, обобщение, распространение практического и методического опыта внедрения инклюзивных практик;
- трансляция опыта инклюзивного образования;
- поддержка сетевой работы работы школ области, реализующих инклюзивное образование;
- обучающие семинары;
- совместная выработка предложений по созданию адаптивной среды в школе;

– систематизация материалов по организации учебного процесса в условиях внедрения инклюзивного образования с применением новых подходов в обучении и преподавании;

– реализация программы по толерантности в обществе.

Изучение и анализ основных вопросов по созданию ресурсных центров инклюзивного образования показали следующее (Рис.1,2):

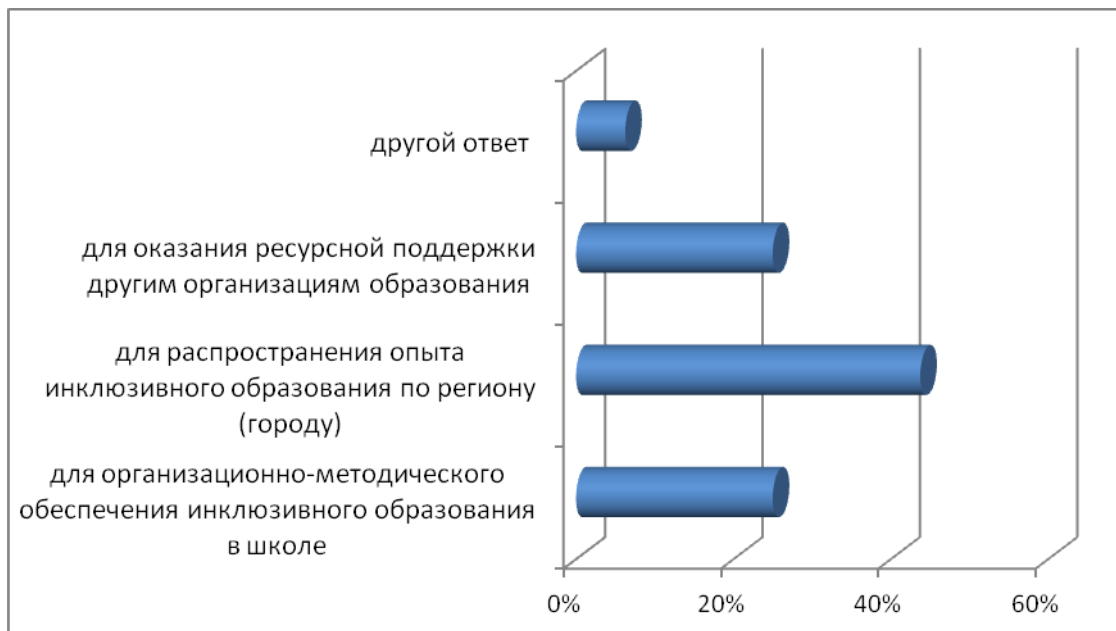

Рисунок 1. Цели создания ресурсных центров инклюзивного образования

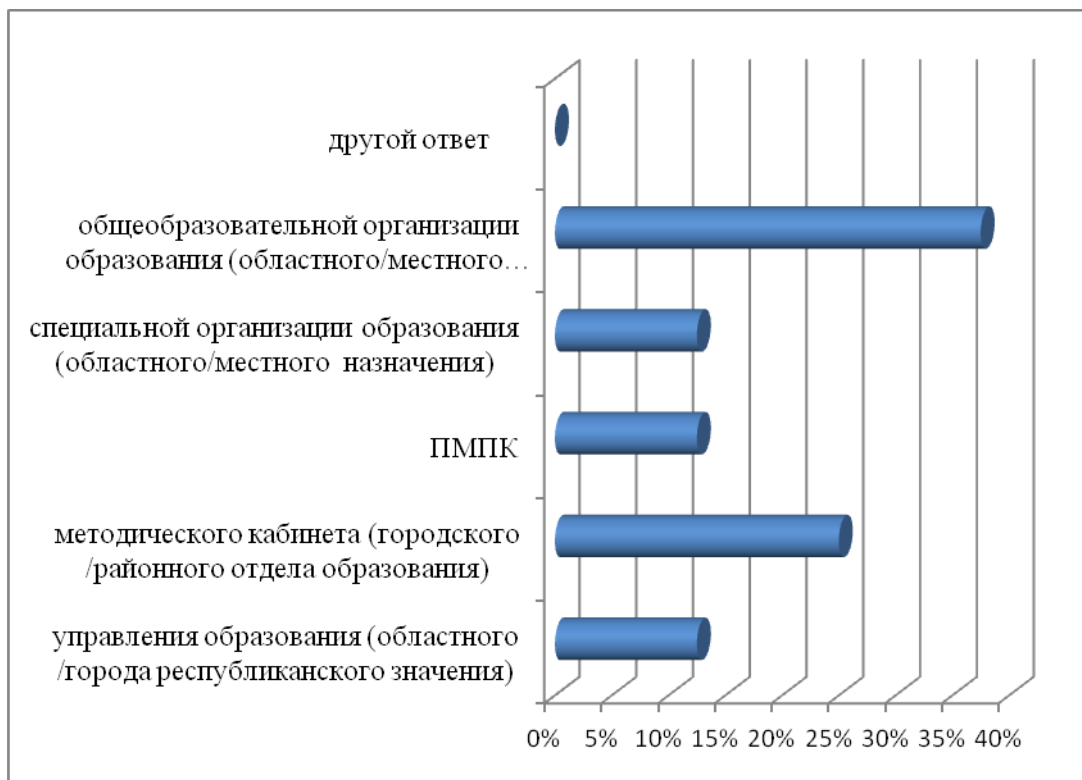

Рисунок 2. Базы для создания ресурсных центров инклюзивного образования

В целом наибольшее количество респондентов мониторинга считает, что ресурсный центр инклюзивного образования должен создаваться на базе общеобразовательной организации образования с целью распространения опыта инклюзивного образования по региону (города).

Результаты изучения и анализа деятельности действующих ресурсных центров инклюзивного образования, так же показывают немаловажную роль центров в распространении практического опыта, который является самым востребованным в условиях внедрения инклюзивного образования. В 2016 году на базе ресурсного центра СШ №19 г. Кокшетау были проведены 3 обучающих семинара для педагогов общеобразовательных школ и 2 межрегиональных семинара с участием представителей Акмолинской, Костанайской, Павлодарской, Северо – Казахстанской областей по созданию благоприятной среды обучения в условиях инклюзивного образования. Участники, посетившие ресурсный центр ОСШ №27 г. Караганды в рамках республиканского семинара «Инклюзивное образование в Казахстане: проблемы и перспективы» познакомились практическим опытом построения процесса инклюзивного обучения в общеобразовательной школе. Педагогический коллектив школы показал результаты деятельности включения детей с особыми образовательными потребностями в учебно-воспитательный процесс в условиях общеобразовательной школы: мини-центр, специальный класс дошкольной подготовки, специальные классы, классы с инклюзивным обучением, лицейские классы с инклюзивным обучением, культурно-массовые и спортивные мероприятия, дополнительное образование.

Следует отметить, что на основе данных ресурсных центров, действующих на базе специальных организаций образования, деятельность ресурсного центра, также включает и коррекционную помощь. Семинары и практикумы, проведенные ресурсным центром специальной (коррекционной) школы №7 г. Актобе были посвящены наиболее специальным темам такие, как:

– «Современные подходы к работе по коррекции и развитию речи детей с ограниченными возможностями» (*областной проблемный семинар, март 2016*);

– «Особенности коррекционной работы с детьми с нарушением интеллекта» (*областной семинар-практикум, апрель 2016*);

– «Мүгедек балаларды үйден оқыту білім берудің өзекті мәселесі» (*областной обучающий семинар, апрель 2016*).

Таким образом, результаты анализа деятельности центров, созданных в разные годы и в разных регионах республики, подтверждают предположение о ведущей роли ресурсного центра в качестве эффективного механизма обобщения и распространения практического опыта внедрения инклюзивного образования.

Ресурсные кабинеты инклюзивного образования

По данным представленными Управлениями образования с 1 сентября текущего года начали работу ресурсные кабинеты инклюзивного образования

в КГУ «Общеобразовательная средняя школа №10» и «СШИ №7 для детей с интеллектуальными нарушениями развития», в детских садах № 9 и № 178 г. Алматы. С 7 сентября 2015 года работает кабинет инклюзивного образования, созданный на базе КГУ «Региональный Центр «Шығыс» Управления образования Восточно-Казахстанской области».

Ресурсные кабинеты, созданные на базе КГУ «Общеобразовательная школа №10» и «СШИ №7 для детей с интеллектуальными нарушениями развития» г. Алматы поддерживают в инклюзивных классах 13 учеников с ООП.

Основным направлением своей деятельности, ресурсные кабинеты инклюзивного образования в КГУ «СШИ №7 для детей с интеллектуальными нарушениями развития», а также в детских садах № 9 и № 178 г. Алматы считают включение детей с аутизмом в образовательную среду. По мнению респондентов в ресурсных кабинетах дошкольных организаций наилучшим образом осуществляются следующие виды деятельности:

- подготовка персонала;
- организация среды ресурсной комнаты;
- тестирование навыков и поведения;
- постановка целей и написания адаптированной индивидуальной программы;
- организация занятий, обучения и сопровождение;
- оценка эффективности прогресса и анализа.

Относительно назначения и среды функционирования ресурсного кабинета инклюзивного образования изучались ответы респондентов на вопросы «Для какой цели создается ресурсный кабинет инклюзивного образования?» и «На базе какой организации должен быть создан ресурсный кабинет инклюзивного образования?». 44% респондентов ответили, что ресурсный кабинет инклюзивного образования создается для организационно-методического обеспечения инклюзивного образования в школе, 25% - для распространения опыта, 31% - для оказания ресурсной поддержки другим организациям образования. Ответы на вопрос «На базе какой организации должен быть создан ресурсный кабинет инклюзивного образования?» показаны на Рисунке 3:

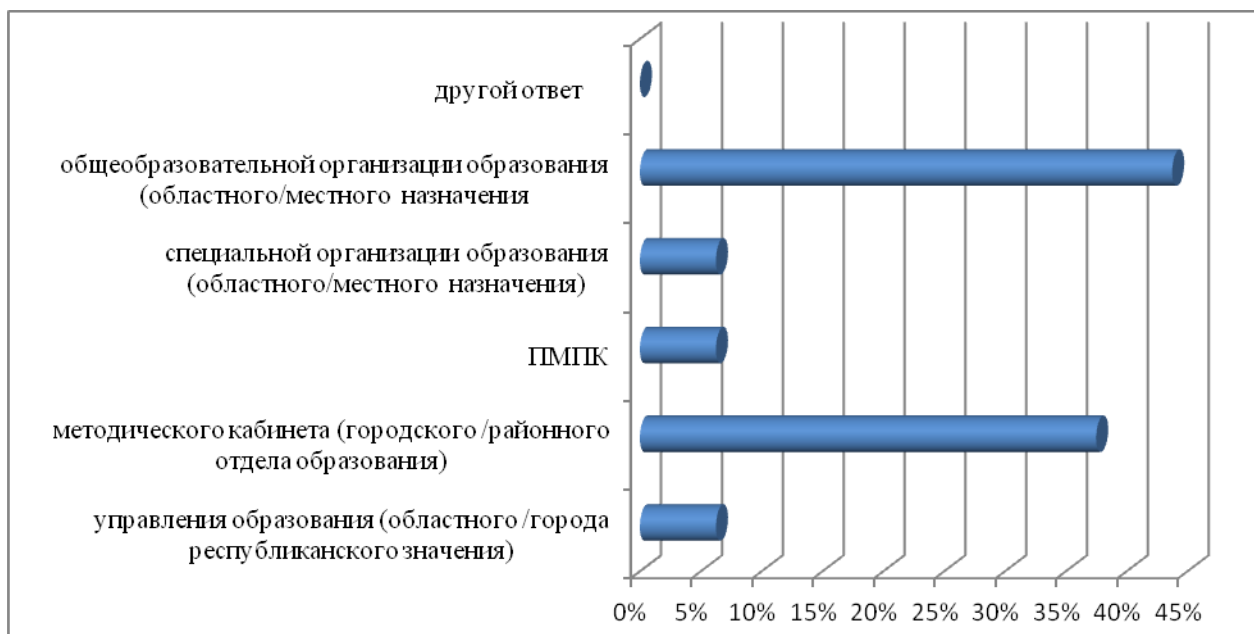

Рисунок 3. Ответы на вопрос «На базе какой организации должен быть создан ресурсный кабинет инклюзивного образования?»

Изучение и анализ практической деятельности кабинетов инклюзивного образования показывают, что в большинстве случаев работа кабинета направлена на организацию учебно-воспитательного процесса в пределах организации образования. Следовательно, кабинет для инклюзивного образования предполагает наличие специального оборудования, инвентаря и учебно-методических материалов для работы всех специалистов в школе (детском саду). В кабинетах проводится коррекционно-развивающее обучение с учётом характера нарушений, структуры дефекта, возрастных особенностей и свойств личности каждого ребёнка [11-15].

Экспериментальные площадки по инклюзивному образованию

Изучение и анализ деятельности ресурсных центров и кабинетов показали тесную взаимосвязь между ресурсными центрами, кабинетами и экспериментальных площадок инклюзивного образования. В частности, ресурсные центры и кабинеты инклюзивного образования создаются и функционируют на базе экспериментальных площадок. Данная работа эффективна при системном и целенаправленном подходе Управлениями образования к вопросу внедрения инклюзивного образования, которую можно отметить в г.Алматы. В эксперименте принимают участие общеобразовательные школы, специальные школы и детские сады.

Наблюдается положительная динамика количества экспериментальных площадок по всей республике. Первая (официальная) экспериментальная площадка по инклюзивному образованию начала работу в 2013 году на базе ОСШ №27 г. Караганды. Количество экспериментальных площадок в 2014 году возросло до 3, в 2015 году- 4, а с 2016 года по данным Управления образования областей и г.г. Астана и Алматы экспериментальная работа проводится в 9

общеобразовательных школах и 1 дошкольной организаций образования. Из них 2 в г. Астана (СШ №23, СШ №71), 2 в г. Алматы (КГУ ОШ №10, ДС №9), 1 в Карагандинской области (ОСШ №27), 1 в Костанайской области (КГУ «Банновская средняя школа»), 1 в Кызылординской области (ШЛ №264) и 3 в Павлодарской области (СШ №7 г. Аксу, СШ с. Парамоновка, СШ им. Ю. Гагарина).

В ходе анализа данных было установлено, что при создании и функционировании ресурсных центров, кабинетов инклюзивного образования и экспериментальных площадок особую роль играет общественные фонды и организации. Так например, организации образования г. Алматы, на базе которых функционируют кабинеты инклюзивного образования, сотрудничают с Общественными фондами «Ашық әлем» и «Дара», а экспериментальная площадка СШ №71 г. Астана с корпоративным фондом «Болашақ».

В рамках мониторинга также был проведен частичный контент-анализ публикаций по развитию механизмов внедрения инклюзивного образования в Казахстане. Изучение вопроса по апробации промежуточных (текущих) и конечных результатов работы по внедрению инклюзивного образования показали, что организации образования, на базе которых созданы ресурсные центры, кабинеты и экспериментальные площадки, активно освещают свою работу в печатных и электронных СМИ. В частности, анализ содержания публикации рубрики «Инклюзивное образование» открытого Интернет - ресурса «Открытая школа» показал следующую динамику освещения процесса развития инклюзивного образования ресурсными центрами, кабинетами, организациями образования имеющих экспериментальные площадки [8]:

– в 2013 году были опубликованы 10 статей, из них 7 по ОСШ №27 г. Караганда (авторы: *К.Т. Даунбаева, О.Ф. Чумакова -2 статьи, З.Р. Самигулина, Б. М. Зарубаева, Ж.Д. Махамбетова, С. А. Абдикаримова*) и 2 статьи по ресурсному центру специальной (коррекционной) школы №7, г.Актобе (автор: *Т.В. Фомина -2 статьи*), 1 статья по ресурсному центру областной ПМПК г. Уральск (автор: *Р. Е. Маселова*);

– в 2014 году была 1 статья об опыте Банновской средней школы, Федоровского района, Костанайской области (автор: *А.К. Юлдашев*);

– в 2015 году 3 статей, 2 об опыте ОСШ №27 г. Караганды (авторы: *О.Ф. Чумакова, З.Р. Самигулина*) и 1 о региональной модели ресурсного центра в Акмолинской области (автор: *М.У. Ибраев*);

– до 1 октября 2016 года опубликована 1 статья по ШЛ №264 г. Кызылорда, который создан ресурсный кабинет инклюзивного образования (автор: *С. Е. Көмекбаева*).

Таким образом, комплексный анализ деятельности ресурсных центров, кабинетов и экспериментальных площадок показали важную роль иерархически организованной и содержательно согласованной работы перечисленных выше моделей организации деятельности, способствующих развитию инклюзивного образования.

2 Направления деятельности и особенности организации Ресурсного центра

В ряде исследований феномен ресурсных центров рассматривается как новый этап экспериментально-инновационной деятельности образовательной организации, следующий за уровнем экспериментальной площадки и инновационных сетей.

Основанием создания Ресурсного центра на базе организации образования является:

во-первых, содержание и качество тех ресурсов, которыми он обладает, или которые необходимо аккумулировать в таких центрах;

во-вторых, условия, обеспечивающие выполнение определенных управленческих функций как координационного органа.

Поэтому первым параметром определения организации образования в качестве ресурсного центра является наличие опытной экспериментальной и инновационной работы. Данный параметр предполагает, что в его рамках данная организация образования обладает и рядом следующих ресурсов по направлению инновационных разработок:

- развитой учебно-материальной базой;
- высоким уровнем методического обеспечения образовательного процесса;
- высоким уровнем квалификации педагогических и управленческих кадров;
- эффективной организацией образовательного процесса;
- наличием системы социального партнерства с другими общеобразовательными организациями, организациями среднего и высшего профессионального образования, научными организациями.

Данные параметры выступают основой выбора ресурсных центров управленцами различных уровней.

Сейчас на начало каждого нового учебного года увеличиваются количество организаций образования, создавших условия для инклюзивного образования, несмотря на трудности переходного этапа. На местах решаются вопросы материально-технического, кадрового обеспечения организации образования, разрабатываются и выпускаются учебно-методические пособия, но для налаживания единого механизма применения методологии инклюзивного обучения требуется некоторое время. Такие обстоятельства приводят к необходимости активизации работы ресурсных центров для научно-методической, консультативно-информационной поддержки организации развивающих инклюзивное образование. Результат деятельности ресурсных центров, созданных на базе общеобразовательных организаций, показывает рациональность такого подхода, так как условия школы дает возможность для активного обмена опытом. Следовательно, ресурсные центры должны расширять сферу деятельности, так как для концентрации, распространения передового опыта и определения рациональных способов развития

инклюзивного обучения, необходимо изучить практику большего количества организации образования. По итогам проведенных исследований НАО имени И. Алтынсарина, деятельность существующих ресурсных центров инклюзивного образования в республике охватывает следующие направления:

- участие в реализации педагогических проектов по развитию инклюзивного образования;
- привлечение педагогов к опытно-экспериментальной, проектной деятельности;
- взаимодействие с организациями образования области, с другими учреждениями и организациями, а также с физическими лицами, заинтересованными в развитии системы инклюзивного образования;
- разработка индивидуальных образовательных маршрутов, методических рекомендаций, исследований в области педагогики и психологии и специального образования;
- оказание консультативно-методической помощи общеобразовательным организациям, осуществляющим инклюзивное обучение.

Деятельность ресурсного центра инклюзивного образования должна охватывать комплексную помощь, необходимую для включения детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательную среду. Поэтому для расширения возможностей ресурсных центров инклюзивного образования нужно определить конкретные направления деятельности. С целью оптимизации работы ресурсных центров для эффективной работы с организациями образования можно выделить учебно-организационное, информационно-консультативное, научно-методическое, мотивационное направления деятельности как основные.

1. Учебно-организационное:

- оказание методической помощи педагогам осуществляющих инклюзивное обучение детей с ООП;
- организация обмена опытом педагогов и учителей, воспитателей организации образования в направлении развития инклюзивного образования;
- создание партнерских взаимоотношений с государственными органами власти и общественными организациями, физическими и юридическими лицами;
- обеспечение взаимодействия с другими ресурсными центрами сопровождения инклюзивного образования.

2. Информационно-консультативное:

- информационно-консультативная помощь педагогам преподающим в классах с инклюзивным обучением;
- создание информационной базы данных продуктов экспериментальной деятельности не только данного центра, но всего образования по проблеме развития инклюзивного образования;
- организуется постоянный обмен информацией внутри сети ресурсного центра.

3. Научно-методическое:

- разрабатываются научно-методические рекомендации (применение экспериментальных технологий, организация экспериментального и инновационного процесса, организация деятельности ресурсного центра и пр.);
- проведение диагностических исследований в целях обобщения передового опыта организации образования осуществляющих инклюзивное обучение.

4. Мотивационное:

- способствование формированию позитивного имиджа организации образования, создавшим соответствующие условия для инклюзивного образования;
- разрабатывается система оценки эффективности работы, как всего ресурсного центра, так и отдельных образовательных учреждений, входящих в сеть ресурсного центра;
- разрабатывается система контроля за деятельностью ресурсного центра.

Важным условием успешной реализации инклюзивного образования является адаптация образовательных и воспитательных программ, и внедрение в организацию образования наиболее эффективных психолого-педагогических технологий, способных оптимизировать усвоение государственного общеобязательного стандарта образования.

Педагоги и администрация общеобразовательных и дошкольных организации нуждаются в методической помощи при организации учебно-воспитательного процесса. С этой позиции целесообразно создание ресурсных центров инклюзивного образования в общеобразовательных и дошкольных организациях, для координации работы по внедрению и развитию инклюзивного образования в регионе. Деятельность ресурсного центра, координирующий опыт включения детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательную среду, может охватить масштабную работу передачи практического опыта по организации учебно-воспитательного процесса в условиях инклюзивного образования.

Как показали результаты исследования, на ресурсные центры функционирующие в регионах, возлагается большая работа по поддержке инклюзивного образования. Также есть кабинеты, которые, кроме коррекционно-развивающего сопровождения, выполняют некоторые функции ресурсного центра. Однако для четкой и согласованной организации работы по поддержке инклюзивного образования рекомендуется определиться с их структурой и функцией.

Ресурсные центры инклюзивного образования предоставляют организациям образования в основном необходимую методологическую поддержку. В этом случае, в слово ресурс вкладывается научно-методическая и информационная база данных для реализации и развития инклюзивного образования. Важно правильно определять конкретную форму, вид и объем

нужной помощи с учетом моделей внедрения инклюзивного образования. Это требует постоянного взаимодействия организаций образования с ресурсным центром. В этом плане, одним из основных направлений деятельности ресурсного центра является систематическое изучение, анализ успехов и достижений, а также проблем и запросов каждой из организации образования, прикрепленных к центру. Следует отметить, что согласованная работа ресурсного центра с организациями образования региона создавшие условия для инклюзивного образования, привело бы к систематизации их деятельности.

Таким образом, анализируя направления деятельности и результаты работы, ресурсным центрам инклюзивного образования рекомендуется выполнять функцию катализатора, концентрирующего и распространяющего передовой опыт внедрения инклюзивного образования в регионах, взять на себя роль организатора и координатора в процессе инклюзивного обучения.

В целях выработки единых требований к деятельности ресурсных центров было разработано положение о ресурсном центре, которое включает основные направления их деятельности. Конкретизация направлений деятельности ресурсных центров ускорит процесс внедрения инклюзивного образования, которое позволит наладить учебно-воспитательную работу с детьми имеющими особые образовательные потребности в организациях образования, осуществляющих инклюзивное обучение.

Таким образом, для успешного включения детей с ООП в общеобразовательный процесс требуется системная координация деятельности организаций образования, так как только согласованность всех сопутствующих действия приведет к постепенному переходу системы образования в единое русло, сочетающее в себе инклюзивное обучение.

Заключение

В современном мире инклюзивное образование — это глобальный общественный процесс, затрагивающий все развитые страны. Инклюзивное образование, признанный мировым сообществом как один из эффективных механизмов реализации равного доступа к качественному образованию, также является многоаспектным процессом, требующих переосмыслить все компоненты системы образования.

По итогам проведенного мониторингового исследования можно сделать вывод о том, что в регионах республики в целом наблюдается положительная динамика включения детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательный процесс. Тенденция повсеместного внедрения и развития инклюзивного образования показала необходимость синхронной работы таких участников процесса, как организации образования, реализующих инклюзивное обучение и координации их деятельности на уровне района, города, области.

В целом анализ деятельности ресурсных центров и кабинетов инклюзивного образования, а также экспериментальных площадок позволили определить следующие положения для дальнейшего развития инклюзивного образования в республике:

- системность и целенаправленность деятельности местных исполнительных органов, в том числе и Управлений образования;
- создание ресурсных центров, способствующих повсеместному внедрению и развитию инклюзивного образования в стране которые путем координации и интеграции информационных, научно-педагогических, материально-технических и других ресурсов;
- совершенствование таких механизмов, как подушевое финансирование, которые способствуют интенсивному включению детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательный процесс;
- развитие социального партнерства с НПО, в том числе по созданию и поддержке кабинетов инклюзивного образования в общеобразовательных организациях;
- изучение опыта включения детей с особыми образовательными потребностями, которые обучаются на дому, как одной из моделей инклюзивного образования;
- изучение и совершенствование терминологии в области инклюзивного образования.

Проведенное исследование деятельности ресурсных центров, кабинетов инклюзивного образования и экспериментальных площадок показал необходимость системной и взаимосвязанной работы общеобразовательных и специальных организаций образования, государственных органов управления, и других социальных институтов общества для дальнейшего развития инклюзивного образования в республике.

Глоссарий

Инклюзивное образование – процесс, обеспечивающий равный доступ к образованию для всех обучающихся с учетом особых образовательных потребностей и индивидуальных возможностей.

Лица (дети) с особыми образовательными потребностями – лица, которые испытывают постоянные или временные трудности в получении образования, обусловленные здоровьем, нуждающиеся в специальных, общеобразовательных учебных программах и образовательных программах дополнительного образования.

Методический кабинет - структурное подразделение органов управления образования, обеспечивающее организационно-методическое сопровождение, анализ и оценку результативности образовательного процесса, обобщение и распространение инновационного педагогического опыта, что способствует творческому росту педагогических кадров и их профессиональной самореализации.

Ресурсный центр – структурное подразделение организации образования, обеспеченное высококвалифицированными педагогическими кадрами, на базе которого осуществляется интеграция и концентрация материально-технических, педагогических, информационных, интеллектуальных и других ресурсов образования.

Специальные условия для получения образования – условия, включающие специальные учебные программы и методы обучения, технические и иные средства, среду жизнедеятельности, а также медицинские, социальные и иные услуги, без которых невозможно освоение общеобразовательных учебных и образовательных программ лицами (детьми) с особыми образовательными потребностями.

Экспериментальная площадка - организация образования, реализующая образовательные программы в режиме эксперимента для апробации новых педагогических технологий и нового содержания образования.

Обозначения и сокращения

АктРГУ - Актюбинский региональный государственный университет

ДС – детский сад

КГУ – коммунальное государственное учреждение

НПО – неправительственные организации

ОО – отдел образования

ООН – организация объединенных наций

ООП – особые образовательные потребности

ОСШ – общеобразовательная средняя школа

ПМПК – психолого-медико-педагогическая консультация

РЦ ИО - ресурсный центр инклюзивного образования

СШИ – специальная школа-интернат

СМИ – средства массовой информации

СШ – средняя школа

ТиПО – техническое и профессиональное образование

ШЛ – школа-лицей

Список литературы:

1. Оставшиеся за бортом? Факторы, препятствующие доступности образования для людей с инвалидностью в России.
[// https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/russia0915ru_4up.pdf](https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/russia0915ru_4up.pdf).
Дата обращения: 12.10.2016
2. Государственная программа развития образования и науки Республики Казахстан на 2016-2019 годы. Утверждена Указом Президента Республики Казахстан от 1 марта 2016 года № 205
3. Войтик Т.Н. Координация деятельности специалистов в окружной инклюзивной практике // Инклюзивное образование: методология, практика, технологии. Материалы межд.научно-практ. конф. – // Инклюзивное образование: методология, практика, технологии. Материалы межд.научно-практ. конф.– Москва, МГППУ, 2011г.
[//http://psyjournals.ru/files/44256/Inclusive_edu_Voytik.pdf](http://psyjournals.ru/files/44256/Inclusive_edu_Voytik.pdf)
4. Ерсарина А. М. Развитие инклюзивного образования в Республике Казахстан // Электронный ресурс «Открытая школа» №1 (112), январь, 2012 г.
[//http://www.open-school.kz/glavstr/inclusiv_obraz/inclusiv_obraz_112_1.htm](http://www.open-school.kz/glavstr/inclusiv_obraz/inclusiv_obraz_112_1.htm). Дата обращения: 03.10.2016
5. Елисеева И.Г. Что такое инклюзивное образование: метод, система, педагогическая инновация..? // Электронный ресурс «Открытая школа» №2 (113), февраль, 2012 г.
http://www.open-school.kz/glavstr/inclusiv_obraz/inclusiv_obraz_113_1.htm. Дата обращения 03.10.2016
6. Ибраев М.У. Региональная модель взаимодействия различных структур по внедрению инклюзивного образования. // Электронный ресурс «Открытая школа» № (144), март, 2015
http://www.open-school.kz/glavstr/inclusiv_obraz/inclusiv_obraz_144_1.htm. Дата обращения: 03.10.2016
7. Ефремова Г.И., Ковалева М.А., Бочковская И.А. Анализ состояния инклюзивной образовательной среды в общеобразовательных организациях субъектов Российской Федерации. // Инклюзивное образование: результаты, опыт и перспективы: сборник материалов III Международной научно-практической конференции /под ред. С.В. Алехиной. – М.: МГППУ, 2015. – 528 с.
8. Концептуальные подходы к развитию инклюзивного образования в Республики Казахстан. Утвержден приказом № 348 Министра образования и науки Республики Казахстан от 01.06.2015 г.
9. Национальный доклад о состоянии и развитии системы образования Республики Казахстан, 2015 год. С. Ирсалиев, А. Култуманова, Э. Тулеков и др. – Астана: АО «ИАЦ», 2016 – 450 с.

10. Организационно-методические основы включения школьников с аутизмом в общеобразовательный процесс: методические рекомендации/сост. Джангельдинова З.Б., Айтжанова Р.К - Алматы, 2015. - 59 с.

11. Опыт работы кабинета инклюзивного образования при ДО № 17 «Шұғыла» г.Актобе // <http://www.aktobe-gnmc.kz/index.php/ru/doshkolnoe-obrazovanie/336-opyt-raboty-kabineta-inklyuzivnogo-obrazovaniya-pri-do-17-sh-yla>

Дата обращения: 10.10.2016

12. Инклюзивное образование в Казахстане. // https://egov.kz/wps/portal/Content?contentPath=/egovcontent/education/edu_secondary/article/05inclsiveeducation&lang=ru

Дата обращения: 10.10.2016

13. Н.А. Исмагулова Роль кабинета психолого-педагогической коррекции в инклюзивном образовании. // <http://zkoipk.kz/ru/c5/453-conf.html>

Дата обращения: 11.10.2016

14 Паспорт кабинета коррекции и инклюзивного образования. <http://ds0015.kokshetau.akmoedu.kz/documents/view/9e2df080b0b9b805ed10fe566d35ac63.html>

Дата обращения: 11.10.2016

15. Открытие кабинета поддержки инклюзии детей с РАС в школе-лицее №71 г. Астана. // <http://bolashakcharity.kz/ru/article/item/podjdjierzhki-inkluzii-djetej-s-ras>

Дата обращения: 11.10.2016

Положение о Ресурсном центре инклюзивного образования

1. Общие положения

1.1. Настоящее Положение определяет цель, задачи, содержание работы и порядок организации деятельности, структуру Ресурсного центра инклюзивного образования (далее - Центр).

1.2. Центр создается приказом Управления образования области (г. Астана и Алматы).

1.3. Центр является структурным подразделением организации образования, на базе которого был создан.

1.4. Основная деятельность Центра направлена на ресурсное обеспечение внедрения инклюзии в организации образования путем координации и интеграции информационных, научно-педагогических, материально-технических и других ресурсов.

1.5. Центр осуществляет свою деятельность в тесном сотрудничестве со всеми организациями образования региона, Управлениями образования и здравоохранения, НПО, а также с другими организациями, заинтересованными в развитии системы инклюзивного образования в регионе.

1.6. Управление деятельностью Центра осуществляется его координатором, который определяется руководителем организации образования, по согласованию с Управлением образования.

1.7. Положение, структура, план работы разрабатывается координатором Центра и утверждается Управлением образования области (г. Астаны и Алматы).

1.8. Координацию деятельности Центров осуществляет координирующий орган, определенный Управлением образования области (г. Астаны и Алматы).

1.9. Координатор Центра представляет полугодовой и годовой отчет координирующему органу, определенный Управлением образования, на основе которых и определяется результативность деятельности Центра.

1.10. В своей деятельности Центр руководствуется Конституцией Республики Казахстан, законами, актами Президента и Правительства Республики Казахстан, действующими нормативно-правовыми и законодательными актами Республики Казахстан в сфере образования, здравоохранения и социальной защиты, а также настоящим Положением.

2. Требования к организации образования, на базе которого, создается Ресурсный центр инклюзивного образования

Организация образования, на базе которого создается Центр, должен иметь:

2.1 Материально-техническую базу (наличие кабинетов специалистов психолого-педагогического сопровождения, средств ИКТ и т.п.);

2.2 Кадровый потенциал (специальные педагоги, психологи, социальные педагоги, медицинские работники, педагоги, прошедшие курсы повышения квалификации в области инклюзивного обучения и имеющие достаточный опыт работы в специальных классах и классах с инклюзивным обучением);

2.3 Научные, учебно-методические и информационные ресурсы (специализированная психолого-педагогическая литература, методические рекомендации и пособия для педагогов и родителей, апробированные образовательные и коррекционно-развивающие программы, методические рекомендации, пособия по организации инклюзивного обучения, учебно-методические, диагностические, информационные и наглядные пособия, печатные материалы, цифровые ресурсы, отражающие позитивный опыт работы по внедрению инклюзивного образования).

3. Цель и задачи деятельности Ресурсного центра инклюзивного образования

3.1. Основная цель деятельности Центра способствовать внедрению и развитию инклюзивного обучения в организации образования путем аккумуляции, обобщения и распространения успешных результатов научно-экспериментального и перспективного педагогического опыта, обеспечивающих решение задач инклюзивного образования.

3.2 Задачи Центра:

3.2.1 Содействие в реализации инклюзивного обучения в организации образования;

3.2.2 Вовлечение организаций образования к сетевому взаимодействию, а также к сотрудничеству с научно-педагогическим сообществом, гражданской общественностью по проблемам развития инклюзивного образования;

3.2.3 Проведение целенаправленной просветительской деятельности по формированию толерантности в обществе, в том числе в организациях образования;

3.2.4 Аккумуляция, обобщение и распространение успешного опыта организаций образований, реализующих инклюзивное воспитание и обучение;

3.2.5 Разработка и апробация моделей включения детей с особыми образовательными потребностями, адаптированных образовательных программ, методик и технологий психолого-педагогического сопровождения процесса инклюзивного воспитания и обучения в организации образования;

3.2.6 Организация доступа к образовательным ресурсам в целях повышения компетентности, как педагогической, так и родительской общественности по воспитанию и обучению в условиях инклюзивного образования.

4. Основные направления деятельности Ресурсного центра инклюзивного образования

4.1 Организационно-методическая работа

4.1.1 Оказание содействия и поддержки организациям образования при формировании классов инклюзивного обучения, специальных классов и групп, в деятельности кабинетов инклюзивного образования, экспериментальных площадок;

4.1.2 Консультирование руководителей организаций, реализующих инклюзивное образование по вопросам организации процесса инклюзивного обучения и создания необходимых условий;

4.1.3 Оказание методической помощи педагогам в адаптации образовательных программ и составлении индивидуальных учебных программ для учащихся с особыми образовательными потребностями;

4.1.4 Организация обучающих мероприятий по повышению профессиональной компетентности педагогов (обучающие семинары, тренинги, профессиональные студии, мастер-классы, симпозиумы, конференции и т.п.);

4.1.5 Участие в реализации республиканских и областных педагогических проектов по развитию инклюзивного образования;

4.1.6 Участие в экспертизе результатов инновационной деятельности организаций образования в области инклюзивного воспитания и обучения;

4.2 Информационно-аналитическая деятельность:

4.2.1 Создание и ведение информационной базы данных по организациям образования региона, реализующих инклюзивное образование;

4.2.2 Изучение, выявление, обобщение и распространение лучшего передового педагогического опыта по внедрению и развитию инклюзивного образования в регионе;

4.2.3 Создание и ведение базы данных по ресурсно-методическому обеспечению (материалы по распространению успешной практики, методические разработки, цифровые ресурсы и т.п.) основных направлений деятельности организаций, реализующих инклюзивное образование;

4.2.4 Разработка и сопровождение Web-сайта Центра и обеспечение удаленного доступа к цифровым ресурсам;

4.2.5 Оказание содействия координирующим органам в оценке эффективности внедрения и распространения практик инклюзивного образования;

4.2.6 Сбор качественной информации (откликов, отзывов, пожеланий, запросов) с последующим анализом и реализацией в составлении методических и программных материалов, в определении актуальных вопросов инклюзивного образования для обсуждения на круглых столах, симпозиумов и т. д.

4.2.7 Проведение целенаправленной работы по повышению информированности населения о равном доступе к качественному образованию;

4.2.8 Взаимодействие и обмен опытом с другими ресурсными центрами-партнерами.

5. Порядок прекращения деятельности Ресурсного центра инклюзивного образования

5.1 Деятельность Центра, может быть приостановлен или прекращен приказом Управления образования области (г. Астана, Алматы), в соответствии с законодательством Республики Казахстан.

6. Заключительные положения

6.1 Дополнения и изменения в настоящее Положение вносятся уполномоченным органом в порядке, установленном действующим законодательством Республики Казахстан.

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДІҢ РЕСУРСТЫҚ ОРТАЛЫҒЫ ТУРАЛЫ ЕРЕЖЕ

ПОЛОЖЕНИЕ О РЕСУРСНОМ ЦЕНТРЕ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Басуға 19.10.2016 ж. қол қойылды. Пішімі 60×84 1/16.
Қағазы офсеттік. Офсеттік басылыс.
Қаріп түрі «Times New Roman». Шартты баспа табағы 3.

Подписано в печать 19.10.2016 г. Формат 60×84 1/16.
Бумага офсетная. Печать офсетная.
Шрифт Times New Roman. Усл. п.л. 3.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
«Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы» РМҚК
010000, Астана қ., Орынбор көшесі 4, «Алтын Орда» БО, 16-қабат

Министерство образования и науки Республики Казахстан
Национальная академия образования им. И. Алтынсарина
010000, г. Астана, ул. Орынбор, 4, БЦ «Алтын Орда», 16 этаж